

HERKA

PRODUKTIONSSTÖD

- Ekonomiskt stöd för läromedelsproduktion som möjliggör tillgänglighet för elever med funktionsnedsättning

Slutrapport 2019-01-15

Upplysningar om innehållet:

© Specialpedagogiska skolmyndigheten, 2019

Diarienummer: 2 STO-2018/1549

Text: Stig Andersson

Omslag/bild: Herka

SAMMANFATTNING

I den här rapporten redovisas det uppdrag Herka¹ fått av SPSM att beskriva villkoren för de produktionsstöd som ges av SPSM samt att ge en översikt av andra aktörer inom området och samverkansmöjligheter med dem.

Uppdraget gäller den del i främjandeverksamheten som gäller ansökningar och beviljande av medel.

Allmänt kan konstateras att verksamheten är framgångsrik utgående från uppdrag och processen för hantering från ansökan till färdig produkt är väl genomarbetad.

Rapporten är dels en dokumentation över historik och nuläge och dels är det en analys av nuläge och förmodad framtid för att hitta eventuella förbättringsområden.

Förhoppningsvis kan den både vara till nytta till den personal som kommer in i verksamhet och de beslutsfattare som tar beslut om det som berör produktionsstödsverksamheten.

Rapporten behandlar inledningsvis frågan om vem som har ansvar för att elever får tillgång till läromedel som är tillgängliga på ett likvärdigt sätt. Att det är skolan står fullt klart medan statens ansvar är att främja för att det finns ett tillräckligt stort känt urval av sådana läromedel. Där har myndigheten utlovat insatser när det gäller att få en klar bild av utbud och tillgång. Dessutom ska myndigheten verka för att insatser görs när det gäller riktlinjer och standard. Detta anges i rapporten "Översyn av tillgången till tillgängliga läromedel från förskola till högskola".

SPSM:s uppdrag när det gäller läromedel är tydligt som det uttrycks i 6 § i myndighetens instruktion. Där behövs en analys av om myndigheten fullt ut följer det som instruktionen uttrycker.

Det finns några övergripande frågor som styr förutsättningarna för arbete med produktionsstöd. Det gäller allt från budgetmodell, behov av bemyndiganderam till samverkan med övriga myndigheten i beredningsarbete av ansökningar. Det gäller också hur verksamheten måste förhålla sig till lagar och förordningar, som ofta är på EU-nivå. Konsekvenser kring detta utreds i rapporten.

Vid genomgång av de rutiner som gäller från inkommen ansökan via beslut till färdig produkt framgår det att rutinerna är väl fungerande och genomtänkta. Även det stöd som finns på webbplatsen både kring ansökningsförfarande och inte minst när det gäller information om förutsättningar för utveckling av tillgängliga läromedel är mycket väl utformade. Den senare delen tas inte upp i denna rapport.

Några kommentarer finns kring delar av rutinerna där förbättringar är möjliga. Några kommentarer är mer omfattande. Det gäller främst begränsningar för Ideella organisationer och hur metodmaterial hanteras i myndigheten.

Vissa saker kan behöva tillföras i villkorsbilagan utgående från lagstiftning, praxis och effektivisering.

Resonemang görs kring ytterligare sätt att genom direkt samverkan med förlag i produktionen och också behovet av externa utvärderingar.

---

¹ <http://www.herka.se/>

Statsbidragsavdelningen beskriv med vilka likheter och olikheter det finns mellan statsbidragen till stat och kommun jämfört med bidrag till kommersiell verksamhet.

Ett avsnitt ger en överblick över övriga aktörer som finns inom området. Dels beskrivs vad de har för uppdrag och vad de gör men också vilka samarbets- och samverkansformer som är möjliga när det gäller utbetalning av produktionsstöd.

I rapporten lämnas ett antal förslag till vad som kan göras för att ytterligare stärka produktionsstödsverksamheten. De finns i samlad form i avsnittet Förslag – sammanfattning på sidan 54.

Innehåll

Uppdragsbeskrivning.....	6
Genomförande	6
Bakgrund	6
Definitioner	6
Läromedel.....	7
Tillgänglighet	7
Anpassning	7
Ansvar för läromedelsutbudet	7
SPSM:s uppdrag.....	9
SPSM:s beskrivning av sitt uppdrag.....	9
Läromedelsuppdraget	9
Allmän beskrivning av SPSM:s läromedelsverksamhet.....	10
Historik, nuläge och framtid.....	10
Allmänt	10
Styrning.....	12
Föreskrifter	12
Regleringsbrev	13
Redovisning av utbetalt produktionsstöd	16
Förvaltningsanslaget.....	16
Utfall.....	16
Externa utvärderingar	20
Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd.....	22
Bakgrund	22
Ansökningsförfarande och hantering av beviljade ansökningar	23
Villkor för ansökan.....	23
Begränsningar för ansökan.....	25
Behandling av inkommen ansökan.....	28
Beslutsprocess	30
Villkorsbilaga	31
Arbete med godkänd ansökan	34
Tilläggsansökan	35
Ideell organisation.....	36
EU-regler.....	40

SPSM – Statsbidrag.....	43
Andra aktörer	44
Verket för innovationssystem (Vinnova).....	44
Allmänna villkor	45
Stödberättigande kostnader	45
Aktuell utlysning	46
Post- och telestyrelsen (PTS).....	46
Arvsfonden	48
Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen)	49
Konsumentverket	50
Skolverket	51
UR Skola.....	52
Förslag – sammanfattning.....	54
Strategiska insatser	54
Produktionsstödsprocessen allmänt	55
Villkor inför ansökan.....	55
Villkorsbilagan	55
Samverkan inom avdelningen och myndigheten.....	56
Samverkan med förlag förutom rent produktionsstöd.....	56
Samverkan med andra aktörer.....	56
Slutord	58
Bilaga	59
Jämförelse Vinnova - SPSM	59

Uppdragsbeskrivning

En rapport, med innehåll som beskrivs nedan, ska lämnas som beskriver

- villkoren för de produktionsstöd som ges av SPSM
- andra aktörer och samverkansmöjligheter

I rapporten ska också lämnas ett eller flera förslag för framtida arbetssätt för ekonomiskt produktionsstöd.

Uppdraget gäller enbart den del i främjandeverksamheten som gäller ansökningar och beviljande av medel.

Genomförande

Rapporten har tagits fram med hjälp av fakta från den dokumentation som finns i myndigheten och hos andra aktörer. Dessutom har samtal förts med medarbetare med mycket erfarenhet från produktionsstödsverksamheten i myndigheten. Jag som rapportförfattare har dessutom använt den erfarenhet jag har från produktionsstödsarbetet i nuvarande form. Den sträcker sig från starten tills nu.

Utgående från de fakta som finns har en analys gjorts för att hitta förbättringsområden i stort och smått. Därefter har förslag till förändring tagit fram.

Bakgrund

Fokusområdet i denna rapport är den del av läromedelsverksamheten i myndigheten som handlar om produktionsstöd. Andra delar som mer eller mindre berör området finns också med där det är motiverat.

Syftet med rapporten är tvådelad, dels är det en dokumentation över historik och nuläge och dels är det en analys av nuläge och förmodad framtid för att hitta eventuella förbättringsområden.

Förhoppningsvis ska det första syftet vara till nytta för den personal som kommer in i verksamhet och de beslutsfattare som tar beslut om det som berör produktionsstödsverksamheten.

Den andra delen är avsedd att genom de förslag som ges vara en grund för beslutsfattare inom läromedelsområdet i myndigheten att förhålla sig till.

Förhoppningen är att den satsning som gjorts sedan 2004, att arbeta med produktionsstöd för att öka tillgången på tillgängliga läromedel, ska bli ännu mer effektiv.

Definitioner

Det finns inga fastslagna definitioner av läromedel, anpassning och tillgänglighet men i denna rapport används följande definitioner som är desamma som i rapporten "Översyn av tillgången till tillgängliga

läromedel från förskola till högskola”²³ som på uppdrag av regeringen tagits fram av Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM):

Läromedel

Ett läromedel är avsett för att användas av barn, elever eller studerande i ett pedagogiskt sammanhang. Innehållet består av fakta av olika slag, men också en pedagogisk idé och en metod för att arbeta med innehållet. Läromedel finns i olika former till exempel som en tryckt bok, en bok i digital form, en webbplats, ett spel eller som laborativt material. Ett läromedel är ett förlags- eller producentutgivet material med tydlig koppling till läroplaner, kursplaner och andra styrdokument.

I eftergymnasial utbildning används begreppet kurslitteratur snarare än läromedel.

Tillgänglighet

Tillgänglighet är en egenskap hos till exempel ett läromedel som gör att en person med funktionsnedsättning kan ta till sig läromedlets innehåll på lika villkor. Ett läromedel kan vara tillgängligt genom sin grunddesign eller genom att det har anpassats. Det kan finnas olika nivåer av tillgänglighet. Ett läromedel som är tillgängligt för en person behöver inte vara tillgängligt för en annan.

Tillgängligheten utgår ifrån individens behov.

Anpassning

Anpassning är en aktivitet som avser att göra ett läromedel tillgängligt för en person med funktionsnedsättning. När ett läromedel anpassas utgår man från ett befintligt läromedel och ger det tillgänglighetsförande egenskaper som saknas, till exempel kan en tryckt bok läsas in eller anpassas till tryckt punktskrift.

Ansvar för läromedelsutbudet

Frågan om vem som har ansvar för läromedelsutbudet har utretts i rapporten ”Översyn av tillgången till tillgängliga läromedel från förskola till högskola”. Den överlämnade till regeringen i januari 2018.

I rapporten görs en nulägesbeskrivning över tillgången på läromedel som är tillgängliga på ett likvärdigt sätt för elever med funktionsnedsättning. Det görs en beskrivning av målgrupper och deras behov. I nulägesbeskrivningen redogörs också för de lagar och förordningar som gäller. En grundläggande lag är skollagen⁴ där ansvarsfrågan tydliggörs. I rapporten beskrivs lagen på följande sätt:

”I skollagen (2010:800) klargörs i vilka skolformer böcker och andra lärverktyg ska vara kostnadsfria. Det klargörs också att elever och studerande ska ha tillgång till de böcker och lärverktyg som behövs. Det betyder att böcker och lärverktyg som används ska

² https://www.mtm.se/contentassets/6ebbb18160f24a618fd8530114dcc67f/rapport_oversyn-av-tillgangen-till-tillgangliga-laromedel.pdf

³ Diarienummer: MTM2017/103

⁴ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

uppfylla de tillgänglighetskrav som eleven behöver. I begreppet lärverktyg inbegrips läromedel. Skolväsendet omfattar enligt skollagen skolformerna:

- Förskola
- Förskoleklass
- Grundskola
- Grundsärskola
- Specialskola
- Sameskola
- Gymnasieskola
- Gymnasiesärskola
- Kommunal vuxenutbildning
- Särskild utbildning för vuxna

I förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, och gymnasiesärskola ska böcker och lärverktyg som används vara kostnadsfria för elev. Samma sak gäller för kommunal vuxenutbildning och särskild undervisning för vuxna men där finns undantag angivna kring böcker men inte lärverktyg. Förskolan har inga regleringar kring böcker och lärverktyg. Det finns ingen definition i skollagen rörande "böcker och andra lärverktyg" men det kan tolkas som att läromedel är en del av detta."

Detta klargör att det är huvudmannen, skolan, som har ansvar för att de läromedel man väljer är tillgängliga. En förutsättning för att det ska vara möjligt är att utbudet tydliggörs och att utbudet finns.

I rapporten lämnas förslag kring detta, att utbudet tydliggörs och att utbudet finns, och myndigheterna, MTM och SPSM, tar på sig att vidta åtgärder för att uppfylla det som föreslås.

Två exempel på förslag är dels det som står kring utbudet:

"Vårt förslag är att MTM och SPSM får ett uppdrag av regeringen att, inom respektive ansvarsområde, genomföra en kontinuerlig översyn på vetenskaplig grund av behovet, utbudet och tillgången till läromedel och kurslitteratur som är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning från förskola till högskola."

Och också det som står om riktlinjer och standard:

"Vårt förslag är att MTM och SPSM får i uppdrag att tillsammans, men inom respektive ansvarsområden, driva arbetet med riktlinjer och standarder för tillgängliga läromedel och tillgänglig kurslitteratur på en nationell nivå. Vi föreslår vidare att Skolverket, inom sitt ansvarsområde från förskola till kommunal vuxenutbildning, får i uppdrag att samordna arbetet med riktlinjer och standarder."

Eftersom det är myndigheterna som föreslår detta som ryms inom befintlig instruktion och ekonomiska ramar kan detta förväntas ske.

I rapporten som har undertecknats av myndigheternas generaldirektörer står:

"Vidare arbete inom myndigheterna

Översynen visar även på förbättringsmöjligheter inom områden som redan täcks av MTM:s och SPSM:s nuvarande uppdrag. Både MTM och SPSM har för avsikt att systematiskt arbeta vidare med dessa områden för att skapa förutsättningar till lika tillgång till utbildning för personer med funktionsnedsättningar.”

Det har när denna rapport skrivs, inte gått att utröna om något har skett i frågan från myndigheternas sida. Inte heller om någon reaktion har kommit från regeringskansliet.

Förmodligen har ännu inget skett vilket tyvärr är negativt för elever i behov av tillgängliga läromedel. Läromedelsavdelning har i uppdrag att beskriva **hur** de två uppdragen, kontinuerlig översyn av läromedelstillgången samt arbetet med riktlinjer och standard, ska genomföras. I genomförandet behövs med säkerhet resurser från flera delar av myndigheten. Denna fråga bör aktualiseras av läromedelsavdelningen.

Förslag: Frågan om **hur** de två uppdragen, kontinuerlig översyn av läromedelstillgången samt arbetet med riktlinjer och standard, ska genomföras presenteras av läromedelsavdelningen via den chefsstruktur som finns eftersom rapporten är tagen på GD-nivå. Läromedelsavdelningen alternativt Främjandeenheten tar först fram en beskrivning av en arbetsgång för att få igång arbetet. Det bör uppmärksammas att det är ett resurskrävande arbete myndigheten ska göra.

SPSM:s uppdrag

SPSM:s instruktion⁵ där uppdraget beskrivs finns på riksdagens webbplats.

SPSM:s beskrivning av sitt uppdrag

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) arbetar för att barn, unga och vuxna oavsett funktionsnedsättning ska få förutsättningar att nå målen för sin utbildning. SPSM ger specialpedagogiskt stöd till personal inom skolan i frågor som rör pedagogiska konsekvenser av funktionsnedsättningar. Stödet innebär specialpedagogisk rådgivning, specialpedagogisk utredning, information och utbildning. SPSM arbetar även med undervisning i specialskolor och statsbidrag.

Läromedelsuppdraget

Läromedel tas upp i 6 § i myndighetens instruktion:

Läromedel

6 § Myndigheten ska när det gäller sådana verksamheter som avses i 2 § främja och informera om tillgången till läromedel för barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning. Myndigheten får utveckla, anpassa, framställa och distribuera

⁵ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2011130-med-instruktion-for_sfs-2011-130

sådana läromedel i den utsträckning behoven inte kan tillgodoses på den kommersiella läromedelsmarknaden.

I den skrivningen är utgångspunkten den kommersiella läromedelsmarknaden. Den marknad som bedriver försäljning av läromedel vars intäkter täcker nyutveckling, produktion, marknadsföring och försäljning. Det är på den marknaden, förlag och producenter som kan få produktionsstöd befinner sig. Detta till skillnad mot de flesta ideella organisationer som inte bygger sin ekonomi på det viset.

Allmän beskrivning av SPSM:s läromedelsverksamhet

SPSM ska arbeta främjande så att tillgängliga läromedel finns på likvärdigt sätt för alla elever. SPSM:s främjande arbete kring tillgängliga läromedel innebär att myndigheten har en rådgivande funktion gentemot läromedelsproducenter. SPSM stöttar läromedelsproducenterna i deras arbete med att utforma läromedel så att de blir så tillgängliga som möjligt. Mycket omfattande och genomarbetad information finns på webbplatsen. Stödet från SPSM kan även vara ekonomiskt och har benämningen produktionsstöd. Produktionsstödet beskrivs mer omfattande senare i rapporten.

SPSM producerar även tillgängliga läromedel när den kommersiella marknaden inte täcker de behov som finns. Dessutom anpassar myndigheten förlagsutgivna läromedel, i huvudsak för blinda elever i förskola, grundskola och gymnasieskola med stöd av 17 § upphovsrättslagen.

Hitta läromedel är en webbtjänst från SPSM som riktar sig till pedagoger och annan personal i skolan. Tjänsten visar på det utbud av tillgängliga läromedel som finns från förskola till kommunal vuxenutbildning och innehåller merparten av de tillgängliga läromedel som ges ut på den svenska marknaden. Hitta läromedel innehåller information om förlagsutgivna läromedel som har en eller flera egenskaper som gör att det kan bli tillgängligt för personer med funktionsnedsättning. Läromedlen kategoriseras och märks upp med skolform, ämne, läromedelsegenskaper och medietyp för att de ska bli sökbara på ett strukturerat sätt. Läromedlen köps sedan hos respektive läromedelsproducent eller via ordinarie säljkanaler. Urval och beskrivning av läromedlen görs av rådgivare och specialpedagoger inom SPSM.

Bilden är en illustration av läromedelsuppdraget. Den blå delen visar andelen av befintligt läromedelsutbud som har egenskaper som gör dem tillgängliga för elever utan begränsningar för elever med funktionsnedsättning. Den gröna delen hur den andelen ska förbättras genom främjande verksamhet från myndigheten vilket är både rådgivande verksamhet och ekonomiska bidrag, produktionsstöd. Den röda delen visar var SPSM får gå in och producera läromedel när inte främjande verksamhet når ända fram. Den delen kan också ske genom samarbete med förlag. Den grå delen är de läromedel som ändå saknas samtidigt som strävan är att den delen ska minimeras.

Observera att storlekarna på de olika områdena **inte** motsvarar verklig fördelning.

Historik, nuläge och framtid

Allmänt

I mitten av 60-talet uppmärksammades bristen på läromedel för elever med funktionsnedsättning och man inrättade "rikscentraler för pedagogiska hjälpmedel" för vissa funktionsnedsättningar, fyra

stycken, mellan 1963 och 1970. Dessa var: RPH-syn⁶, RPH-hör⁷, RPH-Rh⁸ och RPH-sär⁹. Det var starten av statens åtagande på läromedelsområdet då det gäller elever/personer med funktionsnedsättning. 1987 slogs dessa centraler ihop med andra åtaganden som staten gjorde då det gällde generell granskning av läromedel samt läromedelsinformation. Denna myndighet som kallades SIL (Statens institut för läromedel) startade detta år och lades ner 1991. Föregångaren, med samma förkortning, SIL (Statens institut för läromedelinformation) fanns från 1974 till 1987 och hade uppdrag kring läromedelsgranskning. De uppdrag som gällde läromedel för elever med funktionsnedsättning fördes 1991 till en ny myndighet SIH (Statens institut för handikappfrågor i skolan), vissa uppgifter som SIL haft avvecklades och övriga läromedelsfrågor fördes till Skolverket. De fyra rikscentralerna omvandlades då till läromedelsenheter och en femte enhet, Datapedagogen, tillkom med övergripande ansvar för digital utformning av läromedel.

Efter FUNKIS-utredningen (Utredningen om funktionshindrade elever i skolan¹⁰, SOU 1998:66) bildades SIT (Specialpedagogiska institutet) dit bland annat läromedelsfrågorna för elever med funktionsnedsättning överfördes. Man föreslog också en särskild översyn av läromedelsfrågorna, vilket mynnade i en läromedelsutredning. Denna utredning, Läromedel specifikt¹¹, SOU 2003:15, arbetade mellan 2001 och 2003. Den utredningen kartlade vilka myndigheter och statliga aktörer som verkade inom området. Den största var SIT (Nuvarande läromedelsverksamheten inom SPSM, som bildades vid myndighetsstruktureringen 2008) men också Skolverket, Hjälpmedelsinstitutet, Allmänna arvsfonden och KK-stiftelsen (Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling) gav bidrag till läromedelsproduktion. Stiftelsen gjorde en stor satsning under sent 90-tal och tidigt 2000-tal på eget initiativ. Myndigheter som hade vissa uppdrag inom folkbildningen var SISUS (nuvarande statsbidragsavdelningen inom SPSM), som gav (och fortfarande ger) bidrag till anpassning av läromedel. Nationellt centrum för flexibelt lärande (CFL) var en myndighet som arbetade med vuxenutbildning fram till 2008, och de hade under några år uppdrag att producera läromedel till vuxenstudierande döva. Dessa medel överfördes 2008 till SPSM. Vinnova kan idag ge medel till läromedelsproduktion, inte specifikt till vissa elevgrupper utan generellt.

Då SIT bildades 2001 hade man uppdraget att producera läromedel till barn och ungdomar inom förut fyra nämnda målgrupper, syn, hörsel, rörelsehinder och utvecklingsstörning. SIT fick också ett informationsansvar omkring läromedel, vilket bland annat resulterade i läromedelsutställningar i varje region. SIT hade, liksom SPSM nu har en indelning i fem regioner för att nå ut till alla landets skolhuvudmän. 2002 ändrades uppdraget i myndighetens instruktion till att också gälla vuxna. Efter läromedelsutredningen ändrades instruktionen 2004 till myndigheten på så vis att uppdraget från och med första juli 2004 gällde alla funktionsnedsättningar, inte endast de fyra tidigare nämnda, samt att man först och främst skulle främja läromedelsutveckling på den kommersiella marknaden och fortsätta producera enbart i den mån som marknaden inte kunde tillgodose behoven. Inga nya medel tillfördes med de nya uppdragen och utvidgningen av det, utan man skulle omfördela kostnader inom ramen.

---

⁶ Rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel för synskadade

⁷ Rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel för hörselskadade

⁸ Rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel för rörelsehindrade

⁹ Rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel för särskolan

¹⁰ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/1998/05/sou-199866/>

¹¹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2003/01/sou-200315/>

En plan¹² för hur det nya uppdraget skulle genomföras togs fram av myndigheten 2004. Innehållet i den kan vara värdefull att ha med vid utvärdering och analys av läromedelsarbetet i avdelningen. Se också förslag på sidan 17.

Sedan SPSM bildades 1/7 2008 har läromedelsansvaret inneburit två huvudsakliga grenar. Det ena uppdraget handlar om främjande mot förlag och producenter samt information om tillgängliga läromedel mot pedagoger och den egna rådgivarorganisationen. Det främjande uppdraget gentemot den kommersiella marknaden har bestått i dels kompetensöverföring till förlag men också en ekonomisk ersättning för hela eller delar av produktionen av tillgängliga läromedel.

Informationsansvaret har kvarstått hela tiden, men 2004 började myndighetens rådgivare också arbeta mer aktivt med läromedelsinformation som en del av kunskap omkring en lärsituation i regionerna. Informationsuppdraget har utvecklats både i regionerna, i samverkan mellan rådgivare och läromedelsavdelningen samt i webbinformation både till förlag och till pedagoger. SPSM:s rådgivare har kontinuerliga kontakter med alla landets skolhuvudmän och därför är deras kunskap om tillgängliga läromedel viktig.

Det andra huvudsakliga uppdraget handlar om att dels utveckla nya läromedel för de målgrupper som inte är kommersiellt gångbara och förlagen därför inte har möjlighet att producera och dels anpassning av förlagsutgivna läromedel enligt § 17 främst för elever med synnedsättning.

För att kunna göra läromedel för elever med behov av alternativ och kompletterande kommunikation har det utvecklats en "sidoverksamhet" som består av utvecklandet av symbolstöd (t ex pictobilder) samt webbaserade tjänster för att användare enkelt ska nå de olika symbolspråken.

Styrning

Styrning av främjande- och produktionsstödsverksamheten sker som inom all annan myndighetsverksamhet genom den instruktion som finns och genom det årliga regleringsbrev som kommer från departementet. I detta fall utbildningsdepartementet. Det finns också en regelbunden myndighetsdialog mellan GD och departementet. Myndigheten har dessutom tagit fram föreskrifter¹³, SKOLFS 2010:16, för främjande och produktionsstöd.

Föreskrifter

"SKOLFS 2010:16

Utkom från trycket den 29 april 2010.

Specialpedagogiska skolmyndighetens föreskrifter

om statsbidrag till produktion av läromedel för elever med funktionshinder;

beslutade den 24 mars 2010.

Specialpedagogiska skolmyndigheten föreskriver med stöd av 6 § förordningen (1991:978) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel följande.

¹² Levereras i tryckt form som bilaga till rapporten

¹³ <https://www.skolverket.se/skolfs?type=grundforfattning&document=2010:16>

- 1 §** De grundläggande bestämmelserna om statsbidrag till produktion av läromedel för elever med funktionshinder finns i förordningen (1991:978) om statsbidrag till produktion av vissa läromedel.
- 2 §** De bidrag som Specialpedagogiska skolmyndigheten lämnar enligt dessa föreskrifter benämns produktionsstöd.
- 3 §** I begreppet läromedel inkluderas pedagogiskt material.
- 4 §** Produktionsstöd kan lämnas till kostnader för
- förstudier,
  - utveckling av läromedelsframställning,
  - anpassning och framställning av enskilda läromedel,
  - mångfaldigande, och
  - marknadsföring.
- 5 §** Produktionsstöd kan lämnas till den som har kompetens om läromedelsproduktion samt har tillgång till försäljnings- och distributionskanal.
- 6 §** Ansökan om produktionsstöd ska göras på sätt som Specialpedagogiska skolmyndigheten fastställer. Utbetalade medel som inte förbrukats för det avsedda ändamålet ska återbetalas till Specialpedagogiska skolmyndigheten. Produktionsstöd kan komma att återkrävas om villkoren för lämnat stöd ej uppfyllts.

Denna författning träder i kraft den 1 maj 2010. På Specialpedagogiska skolmyndighetens vägnar

GREGER BÅÅTH

Elisabet Sepúlveda”

Den dagliga styrningen sker sedan genom den organisation myndigheten har.

Regleringsbrev

I tabellen nedan finns i koncentrat det som berört produktionsstöd regleringsbreven från 2003 och framåt. Observera att regleringsbreven med åren blivit mer kortfattade.

Myndighet	År	Bemyndigande- ram	Övrigt
SIT	2003		Redovisning av läromedel framtagit i samverkan med förlag respektive med produktionsstöd
SIT	2004		Redovisning av läromedel framtagit i samverkan med förlag respektive med produktionsstöd
SIT	2005		Redovisning av läromedel framtagit i samverkan med förlag respektive med produktionsstöd

SIT	2006		Redovisning av läromedel framtagit i samverkan med förlag respektive med produktionsstöd
SIT	2007		Redovisning av läromedel framtagit i samverkan med förlag respektive med produktionsstöd Redovisning av ökning av beställarinsatser
SIT/SPSM	2008 Skifte 0701 med- förde revision	SIT:11 500 2009: 5100 2010: 6400 SPSM: 11 500 2009: 7000 2010: 4500	
SPSM	2009	12000 2010: 12000	
SPSM	2010	12000 2011: 12000	

SPSM	2011	12000 2012: 8000 2013: 4000	
SPSM	2012	12000 2013: 8200 2014: 2000 (Räknefel?)	
SPSM	2013		Återrapportering om förändring
SPSM	2014		Återrapportering om förändring
SPSM	2015		Återrapportering om förändring
SPSM	2016		Återrapportering om förändring 1:3 får användas
SPSM	2017		1:3 får användas
SPSM	2018		1:3 får användas
SPSM	2019		1:3 får användas

Bemyndiganderam som nämns i regleringsbrev under en period är det belopp man i tillåter myndigheten att som högst utlova för kommande år. Fram till 2007 fanns ingen bemyndiganderam. Medel beviljades ändå för upp mot två år efter det år medlen beviljades. Noteras bör att Ingen anmärkning vid revision kommit. Mellan åren 2008 och 2012 fanns en bemyndiganderam. Att det under 2009 och 2010 bara var ett år kan tolkas som att det avsåg två år men blev fel vid skrivning. År 2012 var det troligen ett räknefel. Från 2013 finns ingen bemyndiganderam i regleringsbrevet. Den tog förmodligen bort i den myndighetsdialog som förs med utbildningsdepartementet eftersom summan ansågs liten. Om det är så har inte kunnat utrönas vid skrivningen av denna rapport. Nuvarande hantering är troligen förankrad mellan myndighet och departement men frågan kan behöva följas upp både angående anledning till att bemyndiganderam inte finns och också i riskbedömning över vad en revision kan säga. Främst för att få hanteringen dokumenterad.

Förslag: Främjandeenhetens chef klargör vad som gäller kring bemyndiganderam för produktionsstöd.

Det som i regleringsbrev mellan åren 2003 och 2007 stod om redovisning av antal läromedel har man fortfarande kvar i årsredovisningarna. Att det inte längre står med i regleringsbrevet kan tolkas vara en följd av att regleringsbrev idag är mycket kortare och innehåller mer av direkta årliga speciella uppdrag. Produkter framtagna i samverkan har aldrig redovisats och har sedan bara förekommit i något enstaka fall kring en produkt för särskolan där en person gick in och utförde arbete åt förlaget.

Samverkan med förlag

Det har funnits idéer om att samverka med förlag inom vissa andra områden. Det har förts samtal internt och ibland med förlag om att kunna göra bildbeskrivningar i webbaserade läromedel och också om att leverera teckenspråksfiler på motsvarande sätt. Det har inte gått vidare som en del av verksamheten hos läromedelsavdelningen. Det kan finnas flera orsaker till det. Det finns ingen produktionsmodell uppbyggd, tempot i utvecklingsarbetet hos förlag är ofta hög och det kan vara svårt för en myndighetsdriven utvecklingsverksamhet att gå i takt med förlagens förväntan. Det har dessutom åtminstone tidigare funnit en ovilja från ledningen att samverka. Ett tydligt exempel på det var ett tillfälle när myndigheten gjorde en parallellprodukt till ett förlagsutgivet läromedel. I myndighetens version ingick ett antal videofiler på teckenspråk. Det fanns också avtal med förlaget att göra så. När förlaget senare gjorde en digital version av läromedlet önskade man få använda videofilerna men fick då bara tillgång till dem i begränsad omfattning eftersom dåvarande enhetschef såg förlaget som en konkurrent. Turerna kring detta gjorde att viss misstro uppstod mot myndigheten. Ett gott tecken var att dåvarande avdelningschef senare ändrade sig och uttalade att man nästa gång inte skulle göra samma misstag.

Det har också gjorts insatser genom framtagande av en fri programmeringsmodul, TextSpeaker, för att kunna använda talsyntes i digitala läromedel. Ett annat exempel är ljudfiler med ljudning som också var fria för användning.

Modellen blir ett annat sätt att bidra med produktionsstöd, inte med pengar utan med insats. Det är samtidigt viktigt att arbeta på samma sätt som med ekonomiskt produktionsstöd och inte snedvrida konkurrensen med de insatserna. Det som ligger närmast till kan vara bildbeskrivningar för elever med synnedsättning. I övriga delar, teckenspråk och utvecklingsstörning som myndigheten har tagit med i organisation för egen utveckling finns redan mycket verksamhet på den kommersiella marknaden. Samtidigt finns behov av statligt stöd för det som inte myndigheten är organiserad för, t ex rörelsehinder.

Det som är viktigt om man ska samverka med den kommersiella marknaden är att först bygga upp en fungerande produktionsmodell. Dessutom måste man ta beslut om att parallellt möta verkligheten som den ser ut och också driva frågan om att läromedel ska vara tillgängliga från början. Det senare kan vara att arbeta med att i egen produktion visa på att det går att utveckla läromedel som är tillgängliga från början för många behovsgrupper, kanske alla.

Förslag: Läromedelsavdelningen ska klargöra hur man kan och ska samverka i läromedelsutvecklingen hos förlag i rent utförande. Detta bör föregås av den analys som föreslås på sidan 17.

Det bör också uppmärksammas att PSI-lagen¹⁴ (*re-use of Public Sector Information*), som är den gängse beteckningen på lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen, måste beaktas. Information om den finns på ”Den nationella dataportalen för öppna data och PSI”¹⁵ som numera drivs av Myndigheten för digital förvaltning¹⁶ (DIGG). Man skriver där

”Exakt vad innebär det att främja arbetet med öppna data och datadriven innovation? Vilka ska vi samarbeta med? Hur kan vi tillsammans öka mängden tillgänglig data? Det här är frågor vi på DIGG kommer att jobba med den närmsta tiden. Men en sak vet vi: genom att göra data tillgängligt kan medborgare och företag använda dem – och bidra till att lösa utmaningar och samhällsproblem.”

Detta är en utveckling som läromedelsavdelningen noga bör följa med tanke på de datamängder man hanterar. Tydliga exempel är symboldatabaserna, Hitta Läromedel men också hela datamängden som utvecklade läromedel utgör. En modell för hantering av öppna data bör tas fram av myndigheten generellt och läromedelsavdelningen specifikt.

Förslag: Läromedelsavdelningen ska följa upp frågan med öppna data enligt den digitala strategi man antagit.

Redovisning av utbetalt produktionsstöd

Under åren 2013 till 2015 redovisades förändringarna av utbetalt produktionsstöd vilket kan tolkas som att departementet ville få en bild av utvecklingen av både behov och effekt.

Förvaltningsanslaget

Under 2016 – 2018 tydliggörs att det är förvaltningsanslaget (1:3) som används för de transfereringar som produktionsmedlen är. Förvaltningsanslaget är det som anges som ”Ramanslag 16:1:3 ap.1 Specialpedagogiska skolmyndigheten” i årsredovisningen och som 2017 uppgick till omkring 710 MKr. Därav användes 23 MKr till transferering av produktionsstöd. Det har alltid varit det eller motsvarande anslag som använts men här tydliggörs det.

Utfall

Beloppen som betalats ut i produktionsstöd ökade från 2004 som en konsekvens av det förändrade uppdraget. Från 2006 och framåt har det legat kring 19 miljoner kronor med upp och nedgångar som beror på att medel från förvaltningsanslaget, efter godkännande från myndighetsledningen, har skjutits till i slutet av varje år i varierande grad. Medlen har kommit från olika delar av myndigheten som har haft överskott. År 2006 beskrevs i årsredovisning att målet var att öka med 3% per år. Detta har inte följts upp. Nivån i budget för produktionsstöd bestäms av myndigheten och är inte styrd från departementet. Samtidigt gäller instruktionen, sidan 6. Detsamma gäller nivån för övrig verksamhet inklusive egen produktion. Det finns behov av att analysera fördelningen i relation till uppdraget.

¹⁴ <https://lagen.nu/2010:566>

¹⁵ <https://oppnadata.se/>

¹⁶ <https://www.digg.se/>

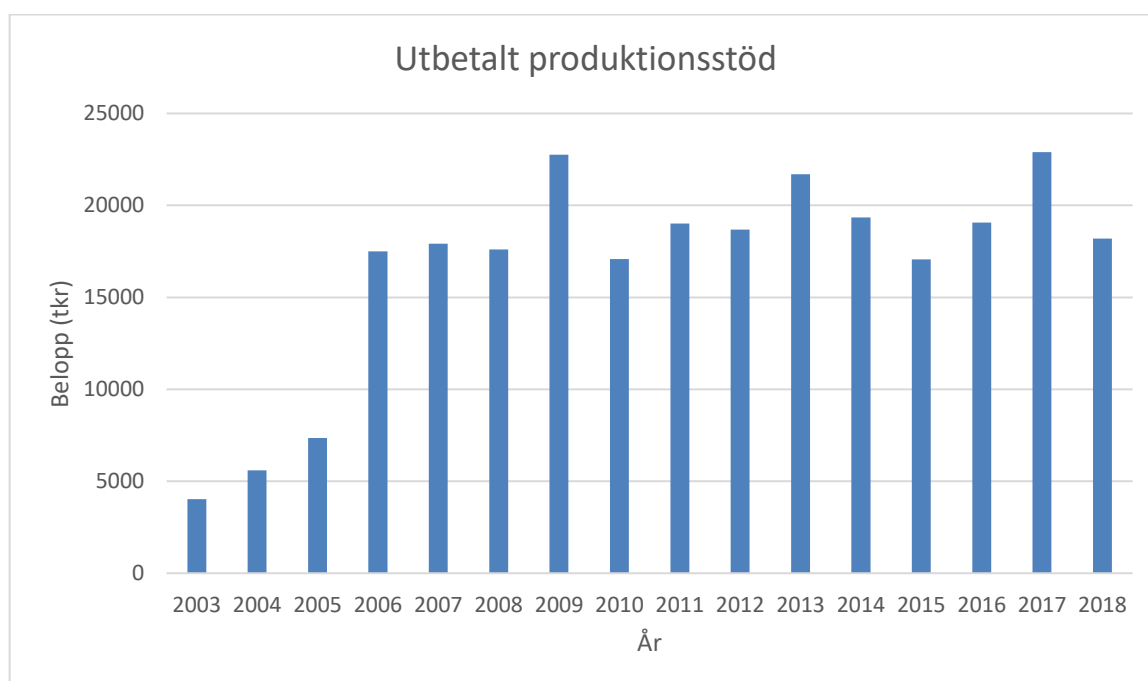
Förslag: Främjandeenheten initierar att en analys görs utgående från instruktionen av vilken fördelning gentemot målgrupp det ska vara mellan ekonomiskt produktionsstöd och produktion hos myndigheten. Som grund ska analys göras av vilka områden som myndigheten via egen produktion ska prioritera.

En oberoende analys är att föredra eftersom tradition annars kan styra.

Här redovisas utbetalningar 2003 till 2017:

År	Belopp (tkr)
2003	4033
2004	5591
2005	7352
2006	17498
2007	17919
2008	8806 X 2 = 17612
2009	22763
2010	17079
2011	19018
2012	18691
2013	21689
2014	19350
2015	17069
2016	19065
2017	22893
2018	18200 (preliminärt)

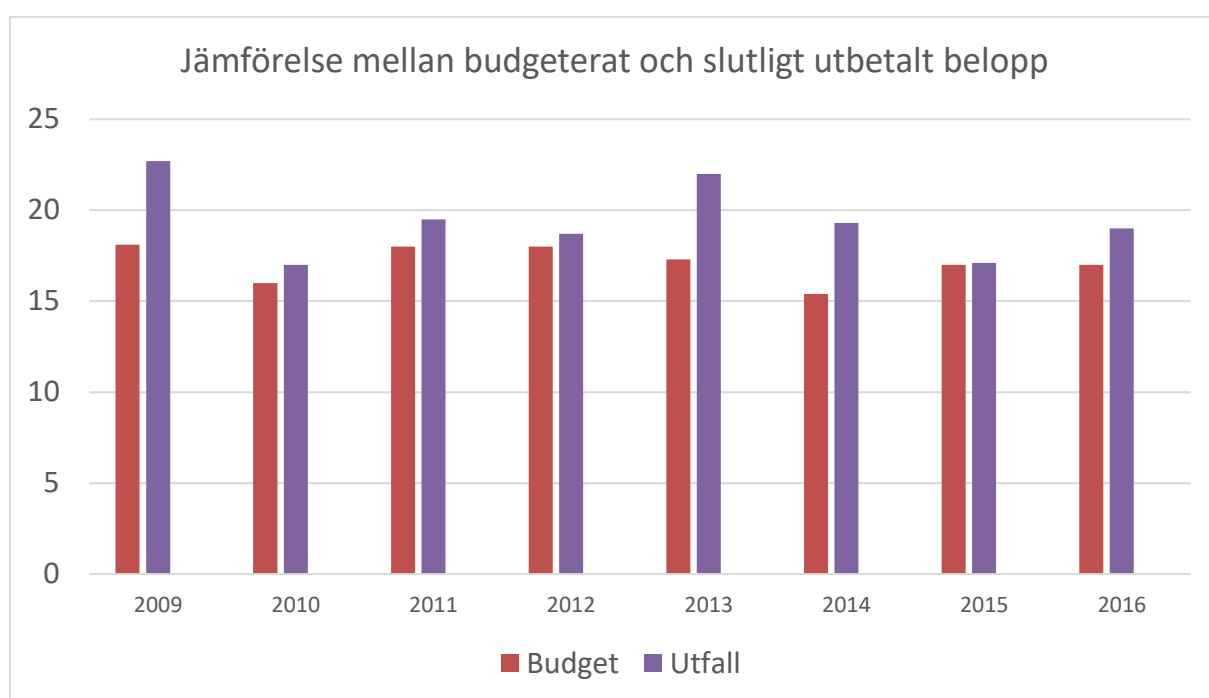
Anm: 1 juli bildades SPSM och i SIT:s halvårsredovisning finns inte utbetalt produktionsstöd med. Summan är där ett antagande. Summan 2018 är preliminär.

En jämförelse mellan budgeterade och utbetalda medel för produktionsstöd 2009 – 2016 finns i diagrammet nedan. Där tydliggörs att budget alltid överskridits under den perioden. Det positiva är att fler stödberättigade ansökningar har kunnat beviljas. Nackdelen är att medlen har tilldelats sent eller mycket sent under året. Projekt sträcker sig över flera år och i och med att utbetalningarna sker i omgångar utlovas medel då för kommande år vilket gör att påföljande års budgetar fylls upp i förtid. Detta ska ses i ljuset av vad som gäller för bemyndiganderam, sidan 14.

Med detta som bakgrund är den enkla slutsatsen att budgeten för produktionsstöd bör höjas samtidigt som inga extra medel ska tilldelas i slutet av året.

Förslag: Främjandeenheten tar fram ett beslutsunderlag för hur budget för produktionsstödsmedel ska läggas och hanteras.

Antal produkter som fått produktionsstöd redovisas årligen i årsredovisningen. Det är en enkel form av redovisning som är vald men som tyvärr inte är utvärderingsbar däremot tydbar för departementet.

Ett produktionsstöd till ett förlag kan vara mellan ca 25 tkr och ca 3 000 tkr. Det kan avse en liten del av produktionskostnaden upp till en mycket stor del. Ett stöd kan resultera i en eller många produkter oberoende av stödets storlek. Produkten kan vara allt från basläromedel till ett specifikt läromedel. Stödet kan vara av sådan art att det i efterhand ger betydligt fler produkter som bygger på ett utvecklat koncept. Det kan vara att man använder en modell för framställning för många produkter där man fått medel att utveckla den första. Produktionsstöd kan också ges till förstudier och enbart marknadsföring vilket inte resulterar i produkter under projektets gång. För att få en korrekt bild behövs en undersökning enligt den modell som står i slutet av avsnittet Externa utvärderingar, sidan 20.

Här under finns några exempel på hur svårtolkade uppgifterna om utvecklade produkter i årsredovisningarna är.

För åren 2012 till 2015 är följande redovisat om antalet produkter:

År	Antal
2012	220
2013	304
2014	254 (103)
2015	288 (147)
2016	233 (109)
2017	68

Uppgifterna inom parentes är inläsningar gjorda av ILT Inläsningstjänst¹⁷. Det skedde också 2012 – 2013 men det finns inte redovisat. 2017 upphörde bidraget till inlästa läromedel hos ILT Inläsningstjänst det samtidigt som frågan om inlästa läromedel är löst då ILT Inläsningstjänst kan finansiera nya inläsningar på egen hand. Detta konstateras också i rapporten "Översyn av tillgången till tillgängliga läromedel från förskola till högskola". Detta kan ses som ett gott exempel på hur produktionsstöd kan fungera då marknaden tar över drift efter behov av tidigt stöd. Sådana exempel finns också hos andra förlag.

Det är viktigt att i t ex en jämförelse mellan antalet produkter 2016 och 2017 enligt ovanstående resonemang veta att 68 inte måste vara mindre än 124 (233-109), men det kan vara det.

Under samma tidsperiod gäller samtidigt för antalet ansökningar:

År	Ansökningar	Beviljade	Avslagna
2012	100	53	47
2013	117	60	57
2014	104	72	32
2015	89	43	46
2016	75	51	24
2017	73	43	30

Uppgifterna är hämtade ur årsredovisningarna.

Det som syns är att antalet ansökningar minskat samtidigt som andelen beviljade ökat de tre senaste åren. En trolig förklaring är den under dessa år starkt förbättrade informationen på webbplatsen. Det gör att ansökningar som görs på felaktig grund minskar.

I början av produktionsstödsarbetet var den uppsökande verksamheten mot förlag mycket intensiv. En förteckning över intressanta förlag har hela tiden funnits men bevakningen och uppsökande verksamhet har minskat. Vad det har för betydelse för antalet ansökningar kräver förmodligen en djupare analys. Orsaken kring minskningen i uppsökande verksamhet är förmodligen en fråga om bemanning, strategi i kombination med det inre arbete som myndigheten bedriver.

---

¹⁷ <https://www.inlasningstjanst.se/>

Externa utvärderingar

Ett sätt som verksamheten med produktionsstöd har utvärderats på är den nöjdhetsundersökning som genomfördes 2014 av Markör – Marknad och kommunikation¹⁸ (Ingår numera i Origo Group¹⁹). Den finns diarieförd hos myndigheten som UPP 2014/54.

Uppdraget beskrevs på detta vis:

”Ett av Specialpedagogiska skolmyndighetens uppdrag är att söka stimulera produktionen av läromedel som kan vara lämpliga i specialpedagogiska sammanhang. Som ett led i detta erbjuder Läromedelsavdelningen på myndigheten förslag på den kommersiella marknaden stöd som består av:

- att beskriva behov
- konsultativt stöd kring bland annat läromedlets utformning
- ekonomiskt bidrag i form av produktionsstöd.

Den nu genomförda undersökningen syftar till att få en bild av hur förlagen upplever myndighetens arbete inom det utpekade området.

Slutsatsen blev:

”Resultatet från de 26 intervjuer som genomförts med representanter för läromedelsförlagen som har erhållit produktionsstöd visar att de är nöjda med myndigheten och deras arbete. De intervjuade beskriver att de framförallt har kontakt med myndigheten i samband med uppstart och genomförande av framtagandet av anpassade läromedel som beviljats produktionsstöd.

De upplever överlag att det finns en hög tillgänglighet bland kontaktpersonerna och att återkopplingen alltid sker så snart som möjligt. Därutöver upplever de att kontaktpersonerna har den sakkunskap som efterfrågas och i de fall kontaktpersonen inte kan svara på frågorna själv förmedlas kontakter till personer som kan svara. Utöver myndighetens tillgänglighet och kompetens inom området lyfts även samarbete och lyhörddhet som positiva egenskaper för myndigheten. Det finns i regel alltid en god dialog mellan myndigheten och förlagen både i idéskedet och i genomförandet. Några berättar om att de har kontaktpersoner som är mycket aktiva och lyhörda för de idéer och tankar som finns ute bland förlagen.

Flera upplever att det har krävts ganska mycket stöd i samband med den ekonomiska uppföljningen, men att de med erfarenhet blir enklare att hantera. De intervjuade menar även att den uppföljning som görs är viktig då det handlar om statliga bidrag. Vidare kan man konstatera att den kritik som framkommer överlag handlar om ökat behov av rådgivning och då oftast mer generellt kring målgrupper, behov och anpassningar samt marknadsföring av de framtagna produkterna. Det finns önskemål

¹⁸ <http://www.markor.se/>

¹⁹ <https://www.origogroup.com/>

om att myndigheten ska vara mer aktiva med att visa upp de produkter som erhållit produktionsstöd, bland annat önskas hjälp/stöd i samband med mässor och utställningar. Marknadsföring av produkter som fått produktionsstöd ingår dock inte i uppdraget kring produktionsstöd. Detta bör SPSM förmodligen vara tydligare med i sin kommunikation med förlagen.”

Ovanstående tog främjandeenheten till sig och har också följt upp med insatser.

En viss utvärdering gjordes också i samband med förarbetet till rapporten Översyn av tillgången till tillgängliga läromedel från förskola till högskola. Det förarbetet, Kartläggning av tillgängliga läromedel gjordes, av Education Analytics²⁰ hösten 2017 och där står efter intervju med några förlag bland annat:

” ...

- Uppskattar SPSM:s kompetens – ..., ser ingen konkurrens från SPSM
- Legimus²¹ ses som mer konkurrerande
- I stort nöjda med ”Hitta läromedel”
- Vill ha mer omvärldsbevakning, arbete med standarder, proaktiv hållning från SPSM

...”

Materialet finns hos SPSM och är diariefört hos MTM [*ej bekräftad uppgift*].

Det är av vikt att utvärderingar kontinuerligt görs. För att få en korrekt bild behövs en modell för uppföljning över tid. Det finns flera tänkbara metoder:

- Vinnovas modell med rapportering flera år efter, se nedan
- Uppföljning av tillräckligt antal produkter över tid
- Uppföljning inom vissa områden
- Undersökning av hur förlagen upplever modellen
- Mm

Förslag: Främjandeenhet tar fram en modell för extern utvärdering av produktionsstödsverksamheten över tid. Den bör vara regelbunden med olika fokus.

Läromedelsavdelningen bör ta fram motsvarande modell för andra områden.

²⁰ <http://educationanalytics.se/>

²¹ <http://www.legimus.se/>

Det har också gjorts en intern utvärdering²² för arbetet 2005 till 2007. I den finns uppgifter som kan vara bra att ta med i analysarbetet som föreslås på sidan 17.

Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd

Bakgrund

När uppdraget förändrades 2004 tillsatte regeringen ett Läromedelsråd som med SIT:s generaldirektör som ordförande beslutade om produktionsstöd. Både inriktningsbeslut och beslut om beviljande av ansökan. Läromedelsrådets medlemmar kom från olika delar av samhället. En delegation gavs till samordnaren för läromedel inom SIT som fick beslut om belopp lägre än omkring 100 tkr.

Regeringen visade genom valet av deltagarna i läromedelsrådet att besluten skulle vara väl förankrade.

Det första läromedelsrådet som utsågs av departementet bestod av denna uppsättning medlemmar:

Titel	Arbete
Jurist	Handläggare/jurist, Överklagandenämnden för studiestöd
Vice ordf.	Svenskt Näringsliv
Fd Förlagschef	Natur och Kultur
Professor	Adjungerad professor, KTH och forskare på Arbetslivsinstitutet
Specialpedagog/lärare	Specialpedagog i Leksand - Lärare LHS Stockholm
Förläggare	Ordförande i Förläggarföreningen
Barn- och utbildningschef	Simrishamns kommun
Rektor	Ersängsskolan/Kupan Umeå, Ersboda skolområde

Det var tydligt hur viktigt regeringen tyckte att frågan om produktionsstöd skulle hanteras och läromedelsrådet var en verksam del till att verksamheten utvecklades framgångsrikt. Det tydliggjordes och dokumenterades²³ vad läromedelsrådets uppdrag var.

Samordnaren för läromedel ska inte förväxla med det uppdraget som nuvarande samordnare för produktionsstöd har. Det fanns inte någon läromedelsavdelning under SIT. Läromedelsverksamheten var utspridd i regionerna. Några läromedelsrådgivare fanns centralt och dessutom en i varje region som ett resultat av en av omorganisationerna av myndigheterna. Denna modell hade för många nackdelar för att följa med i nästa omorganisation i samband med att SPSM bildades och Läromedelsavdelningen återuppstod.

När SPSM startade avskaffades Läromedelsrådet och en ny modell för verksamheten byggdes upp. Det läromedelsråd som funnits hos SPSM är något helt annat. Det bestod av ett urval av chefer och andra i myndigheten och det rådet tillförde inget som utvecklade produktionsstödsarbetet.

Modellen för produktionsstödsarbetet har förändrats under åren och detaljer förändras fortlöpande. Främjandeverksamheten består av råd och stöd till förlagen och också om ekonomiskt stöd i form av

---

²² Dnr: 60-2008/1655

²³ Levereras i tryckt form som bilaga till rapporten

produktionsstöd för de delar som har merkostnad när det gäller att tillfredsställa behov för elever med funktionsnedsättning.

Här nedan beskrivs den modell som används när ett förlag ska söka ekonomiskt bidrag i form av produktionsstöd.

Ansökningsförfarande och hantering av beviljade ansökningar

Ansökningsförfarande är i nuvarande form tydligt då ansökan ska lämnas in via webbgränssnitt. Förlaget måste i ett första steg få tillgång till ansökningsportalen genom att nå en godkännandenivå. Exempelvis kan inte privatpersoner få tillgång till portalen.

Efter det bereds varje ansökan för att sedan gå till beslut. Beviljade ansökningar fördelas sedan mellan angivna kontaktpersoner som följer varje projekt till avslut. I slutändan görs en ekonomisk kontroll. Varje del beskrivs mer detaljerat nedan.

Villkor för ansökan

På SPSM:s webbplats för läromedelsproducenter anges villkor som ska uppfyllas för att produktionsstöd ska kunna beviljas.

På den webbplatsen finns också en omfattande och genomarbetad information om förutsättningarna för att utveckla tillgängliga läromedel. Den delen är mycket viktig men omfattas inte av denna rapport.

Här nedan finns kommentarer till varje punkt i villkoren för ansökan. Det finns också en jämförelse med Vinnovas villkorsbilaga på sidan 59.

Rubrikerna och punkterna är hämtade från SPSM:s webbplats 181110.

Villkor presenterade på SPSM:s webbplats

Villkor med kommentarer:

Specialpedagogiska villkor:

- Projektet som ansökan gäller ska rikta sig till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning i det offentliga skolväsendet och inom motsvarande utbildningar med enskild huvudman.

Kommentar: I linje med SPSM:s uppdrag i instruktion.

- Projektet ska bidra till att uppfylla SPSM:s mål att elever med funktionsnedsättningar har likvärdiga förutsättningar och möjligheter till utbildning.

Kommentar: I linje med SPSM:s uppdrag i instruktion.

- Projektet ska syfta till att avhjälpa en brist och svara mot ett identifierat behov.

Kommentar: Detta är anledningen till att SPSM har ett läromedelsuppdrag som innebär framtagande av läromedel genom produktionsstöd igenom egen produktion.

- Det är viktigt att projektet har relevant bemanning och god kompetens om avsedd målgrupp.

Kommentar: Det står också i föreskrifterna för produktionsstöd, sidan 12. Tidigare avlogs ansökningar på grund av bristande bemanning. Nu blir det antingen inte en ansökan eller också byggs det upp en organisation av sökande part som gör ansökan möjlig. Båda delarna är till nytta för båda parter.

- Gäller ansökan digitalt läromedel eller digitala delar så ska SPSM:s rekommendationer för tillgänglighet följas på ett relevant sätt.

Kommentar: Ett villkor som infördes för några år sedan för att säkra att den sökande var inläst på hur man utformar digitala läromedel på bästa sätt för att nå högsta möjliga tillgänglighet för elever med funktionsnedsättning. Ordet "relevant" finns med eftersom undantag från tillgänglighet måste kunna göras om man vet varför.

Pedagogisk kvalitet

- Projektets produkt eller resultat ska stimulera till egen aktivitet, till samverkan och samspel mellan elever, öka elevens inflytande och ansvar för det egna lärandet, stimulera skapande av egna prestationsmål, ge möjlighet till bedömning av den egna prestationen och ha en icke-segregerande effekt.

Kommentar: En skrivning som funnits med hela tiden som stämmer överens med myndighetens värdegrund.

- Projektet ska vara utformat i överensstämmelse med målen i läroplan och kursplan.

Kommentar: En självklarhet för att kunna erhålla statligt bidrag.

Förlagets förutsättningar

- Produktionsstöd kan ges till den som har kompetens om läromedelsproduktion samt har tillgång till försäljnings- och distributionskanal.

Kommentar Ett villkor som infördes för några år sedan men som funnits med uttalat från början eftersom man var mycket tydlig från utbildningsdepartementet att stödet skulle göra det möjligt för den kommersiella marknaden att bättre täcka behovet av läromedel för elever med funktionsnedsättning. Det står också i föreskrifterna för produktionsstöd, sidan 12. Villkoret är en förutsättning för att produkten ska komma ut på marknaden på ett effektivt sätt.

- Det sökande förlaget får inte vara bidragsberoende.

Kommentar: En delmängd av det som EU-reglerna, sid 36, säger.

- Registreringsbeviset måste vara aktuellt.

Kommentar: Ett villkor för att säkra att bolaget inte är i obestånd. Sker också genom ekonomisk kontroll från Ekonomienheten.

- Produkter som får stöd ska försälas till ett marknadsmässigt pris och försälas mot skolor.

Kommentar: En skrivning som funnits med hela tiden för att inte bidraget ska leda till osund konkurrens. Detta var en riskfaktor när verksamheten med produktionsstöd inleddes. Inga invändningar har sedan kommit från förslag vilket denna regel med säkerhet har bidragit till.

Projektets villkor

- Produktionsstöd kan beviljas för ett projekt som blir färdigt inom ramen för tre år.

Kommentar: En skrivning som har kommit ur en erfarenhets- och rimlighetsbedömning. Under den tid det fanns bemyndiganderam var de tre åren kopplat till den. Nu finns den kvar efter att det i en förmodad överenskommelse med utbildningsdepartementet beslutades att det går bra att bevilja framtida medel utan bemyndiganderam. Se mer om detta under kommentarerna till regleringsbrev i kapitlet Styrning (sidan 12)

- Produktionsstöd ges normalt till delar av kostnaden men kan i vissa fall ges till hela kostnaden exklusive moms.

Kommentar: En skrivning som finns för att tydliggöra.

Ansökans kvalitet

- Kalkylen ska vara noggrant ifylld

Kommentar: Ett krav som finns för att ha ett effektivt ansökningsförfarande utan behov av följdfrågor och kompletteringar.

- Ofullständiga och felaktigt ifyllda ansökningar behandlas inte. Var därför noga med att läsa igenom instruktionerna om hur du fyller i ansökningsblanketten.

Kommentar: Ett krav som finns för att ha ett effektivt ansökningsförfarande utan behov av följdfrågor och kompletteringar.

Begränsningar för ansökan

Det finns i villkorsbeskrivning dessutom en uppräknig på vilka som inte kan få stöd och också vad man inte kan få stöd för:

- Ideella organisationer

Kommentar: En skrivning som har kommit ur en erfarenhets- och rimlighetsbedömning. En orsak är att myndigheten genom förändrat uppdrag från 2004 övergick till att först och främst främja läromedelsutveckling på den kommersiella marknaden och fortsätta producera enbart i den mån som marknaden inte kunde tillgodose behoven. En osäkerhet uppstod då kring ideella organisationer och deras roll på marknaden. I några få tidiga ärenden beviljades ideella organisationer produktionsstöd. Frågan har sedan behandlats i enheten under flera år för att sedan hamna i nuvarande läge sedan några år. Anledningarna är nog flera. Ideella organisationer bedriver normalt inte kommersiell verksamhet på det sätt förslag och andra producenter gör. Det riskerar att snedvrider konkurrensen. Ideella organisationer har ett annat sätt att finansiera sin verksamhet och har dessutom tillgång till andra bidragsformer än de kommersiella aktörerna. De uppfyller vanligtvis heller inte ett antal av de övriga kraven. Exempelvis "Produktionsstöd kan ges

till den som har kompetens om läromedelsproduktion samt har tillgång till försäljnings- och distributionskanal” och ”Det sökande förlaget får inte vara bidragsberoende”. Nackdelen med begränsningen är att en produkt som skulle kunna täcka ett bristområde inte tas fram. Där finns samtidigt alltid en möjlighet för den ideella organisationen att samverka som projektdeltagande i ett förlags projekt.

En beskrivning av vad en Ideell organisation är finns i avsnittet Ideell organisation, sidan 36.

Några få slumpvis valda men varierade exempel på ideella organisationer som kan vara intressanta för hanteringen av produktionsstöd:

Ideella föreningar: Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft, Dyslexiförbundet, Riksförbundet Attention, Riksförbundet för rörelsehindrade barn och ungdomar, Hörselskadades riksförbund

Stiftelser: Folke Bernadotte Stiftelsen, Stiftelsen Skansen, Internetstiftelsen, Natur & Kultur, Hadar, Stiftelsen Activa, Folkuniversitetets förlag

Offentlig korporation och anstalt: Hushållningsällskapet, Svenska akademien

Som synes är det inte korrekt att ha Ideella organisationer som generellt undantag. Natur & Kultur är tydligaste exemplet på inkonsekvensen.

En annan del är att det kan eventuellt kan vara motiverat att skilja ideella organisationer med statlig styrning och/eller stöd från de som inte har det.

Samtidigt är det viktigt att vara tydlig så att inte ideella organisationer som inte kan få stöd söker i onödan med det merarbete som det medför för båda parter. Det gäller ju de allra flesta ideella organisationer.

En formulering som anger att ideella organisationer normalt inte kan få medel skulle inte avhjälpa det men det skulle lösa frågan som berör exempelvis Natur & Kultur.

En förmodligen bättre formulering skulle vara att ideella organisationer inte kan få medel undantaget de som bedriver en verksamhet som är likvärdig med ett läromedelsförlag.

Det kan också finnas ett värde i att begränsa möjligheten för de ideella organisationer som har olika former av statligt inflytande och/eller ekonomiskt stöd. Detta eftersom det normalt inte är statens avsikt att transferera medel runt mellan olika statliga verksamheter.

Förslag: Främjandeenheten tar fram en ny formulering gällande begränsning för ideella organisationers möjlighet att söka produktionsstöd.

- Distribution och inköp av teknisk utrustning

Kommentar: Detta är vad ett förlag förväntas ha. Följer av tidigare villkor men med som förtydligande.

- Hjälpmedel

Kommentar: Detta är vad ett förslag förväntas ha. Följer av tidigare villkor men med som förtydligande.

- Lärarmaterial eller metodmaterial

Kommentar: Lärarmaterial och metodmaterial ingår inte i läromedelsuppdraget enligt instruktionen (sid 9). Främjande och produktionsstöd gäller läromedel och inget annat. Däremot ingår det i myndighetens uppdrag enligt instruktion i 2§ Och 3§ gällande Specialpedagogiskt stöd:

”2 § Myndigheten ska i specialpedagogiska frågor som rör barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning ge råd och stöd till huvudmän med ansvar för

1. utbildning inom skolväsendet,
2. internationella skolor enligt 24 kap. skollagen (2010:800),
3. utbildning vid särskilda ungdomshem enligt 24 kap.

skollagen, och

4. annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap. skollagen.

3 § Myndigheten ska när det gäller sådana verksamheter som avses i 2 §

1. anordna och medverka i kompetensutveckling,
2. bedriva och medverka i specialpedagogisk utvecklingsverksamhet, och
3. sammanställa och sprida kunskap om resultat av forskning som är relevant för det specialpedagogiska området.

Förordning (2011:1161).”

Råd och stöd kan bland annat ges genom att ge ut eller stötta annan utgivning av lärarmaterial och metodmaterial. Det sker redan idag i viss utsträckning genom egen utgivning.

En osäkerhet fanns i inledningsskedet av verksamheten med produktionsstöd från 2004 och ganska lång tid därefter om gränsdragningar. I något enstaka fall beviljades medel för metodmaterial. Vid några fler tillfällen användes begreppet ”Klassrumsnära metodmaterial” för material avsett för träningskola där läromedlen blir väldigt individuella. Under flera år inkom ansökningar om metodmaterial och alternativ för att kunna ge stöd söktes. En modell togs fram i myndigheten om hur ansökningar skulle tas om hand på alternativa sätt men det var en komplex modell med många steg och den fungerade inte. Ett annat förslag som fanns var att modellen för ansökning och beslut i produktionsstödsprocessen skulle kunna användas. Då med den givna förutsättningen att medel skulle tillföras från specialpedagogiskt stöd. För några år sedan togs ett beslut på processledningsnivå att inga andra metodmaterial än de myndigheten på egen hand tog fram skulle finansieras. I den modellen ingick att specialpedagogiskt stöd skulle besluta om vad som skulle produceras och läromedelsavdelningen tillfördes medel för att producera materialen. Den modellen används fortfarande men modellen är inte färdigprocessad.

Beslutet har förenklat ansökningsförfarandet i produktionsstödsprocessen betydligt eftersom inte ansökningar om metodmaterial kommer in lika frekvent.

Det ligger delvis utanför denna rapport att analysera effekten av beslutet kring metodmaterial inklusive det uppdrag läromedelsavdelningen fick i detta sammanhang. Det som är möjligt är att det i framtiden tas ett strategiskt beslut inom specialpedagogiskt stöd att använda ett betydligt större del av de medel man förfogar över till lärar- och metodmaterial. Det skulle innebära att

kadern med rådgivare minskar i numerär, allt från 10 till betydligt fler tjänster beroende på ambitionsnivån, och att man använder medel till att dels stötta externt utgivet material men också att man skaffar kompetens med redaktörer och produktionsmodeller för egen utgivning.

En sak att beakta är att metodmaterial kan kräva långa beslutsvägar i myndigheten eftersom man vill att det på fler sätt ska råda konsensus om att det material man ger ut ska ha kvalitet som är oomtvistad. Nackdelen med detta är att det kan bli som på Skolverket med "Tema Modersmål" (sid 51), dvs man löser problemet genom att inte ge ut något.

Viktigt för främjandeverksamheten är att bevaka så att inte de medel som är avsedda för produktionsstöd finansierar det som det finns betydligt större finansiella resurser för Specialpedagogiskt stöd att finansiera.

Förslag: Läromedelsavdelningen ska i processgrupp eller motsvarande tillse att ansvaret för metodmaterial hanteras enligt instruktion (2 § och 3 §).
Främjandeenheten ska bevaka så myndigheten använder medel för råd och stöd på ett effektivt sätt och att inte produktionsstödsmedel belastas.

- Annonser i lokal eller rikspress

Kommentar: En bedömning gjordes ganska tidigt att den marknadsföringsinsatsen är ineffektiv och tar för stor del av produktionsmedlen.

- Mässor och konferenser.

Kommentar: Inledningsvis fördes ett resonemang att det var viktigt att stötta all marknadsföring och det fanns idéer om att ordna myndighetsdrivna mässor. Det skulle bli enormt kostsamt att stötta mässor och konferenser eftersom alla då måste ha samma möjlighet. Även läromedel som tagits fram utan produktionsstöd och platsar enligt kriterierna i "Hitta Läromedel" skulle då inbegripas. Istället gäller nu att en förutsättning för att få produktionsstöd är att den sökande kan genomföra nödvändiga marknadsföringsåtgärder på mässor och konferenser.

Dessutom ska alla marknadsföringsinsatser med stöd avklaras inom projekttiden.

Kommentar: Statliga medel kan inte utbetalas för något som ska utföras efter ett bidragsstött projekt slut. Detta är ett förtydligande.

Sammanfattningsvis är villkoren genomgående rimliga och dessutom fungerande. Vissa smärre justeringar kan behöva göras och de sammanfattas i avsnittet Förslag – sammanfattning på sidan 53.

Behandling av inkommen ansökan

Varje inkommen ansökan bereds av en läromedelsrådgivare med assistans av en annan. Stöd kan fås från övriga gruppen, annan personal i avdelningen samt rådgivare eller annan expert inom myndigheten. I undantagsfall kan extern oberoende expert användas. En svårighet har hela tiden funnits att hitta fungerande modell för att nå rådgivarna. En orsak är att de har många olika chefer med olika åsikt om hur samverkan ska ske vilket gjort att även beslutade modeller har varit svåra att

använda. I praktiken har oftast kända kontakter använts. Behov av att hitta en fungerande modell finns fortfarande.

Det är nödvändigt att en fungerande modell för medverkan i beredning från myndighetens medarbetare, både i avdelningen och myndigheten som helhet, tas fram på myndighetsnivå så att myndigheten resurser används för målgruppens bästa. Främjandeenheten kan ta fram en beskrivning av behov och förslag till arbetssätt som det sen beslutas om på myndighetsnivå.

Detta har skett tidigare men de modellerna som beslutats om har inte fungerat av skäl som inte behöver utredas i denna rapport. Det är därför nödvändigt att ta allt på nytt eventuellt med erfarenhet från tidigare arbete. Med tankarna kring tillitsbaserad styrning bör förutsättningarna för att hitta fungerande modell vara goda.

Förslag: Främjandeenheten ska ta fram en modell för att hur man kan erhålla stöd från övriga medarbetare i myndigheten vid beredning av ansökan samt vid medverkan i avstämningsmöten med Förslag. Det gäller både medarbetare i avdelningen och i myndighetens andra delar. Modellen kan beredas i processgrupp eller motsvarande för att sedan dokumenteras som underlag för myndighetsbeslut.

Beredningsmall

Under beredning används en mall där all analys skrivs ner. Där lämnas också förslag till beslut inklusive motivering.

Innehållet i mallen:

Ansökans syfte och innehåll

Sammanfattning, allmänna reflektioner och yttrande.

Förslag till motivering till beslut

Generella kriterier

1. Vilken målgrupp anges i ansökan? Är den i enlighet med Specialpedagogiska skolmyndighetens uppdrag?
2. För vilka målgrupper passar läromedlet (Rh, Syn, Läs och skriv, Utvecklingsstörning, Tal och språk, Döv/Hörsel, NPF ?
3. Är läromedlet eller den åsyftade produkten utformad i överensstämmelse med läroplanens och kursplanens mål beträffande förväntad kunskap?
4. Är det tänkta resultatet målgruppsadekvat på ett sådant sätt att det för den tänkta målgruppen är motiverande, kan uppfattas och förstås och är möjligt att hantera?
5. Är projektet utformat så att det:
  - a. stimulerar till egen aktivitet, samverkan med elever, elevinflytande eller ansvar över det egna lärandet?
  - b. bidrar till delaktighet?

Behov av läromedel

1. Är ansökan enlighet med vad Specialpedagogiska skolmyndighetens anger som "Områden av speciellt intresse"?
2. Visar behovsinventeringen på behov av läromedel?
3. Finns motsvarande läromedel på marknaden?

Producent och den enskilda ansökan

1. Framgår det i ansökan hur resultatet för projektet är tänkt att användas?
2. Ser läromedlet/materialet ut att bli av god pedagogisk kvalitet?
3. Ser läromedlet/materialet ut att bli av god teknisk kvalitet?
4. Verkar planen för att nå ut med resultat för projektet rimlig (avseende mångfaldigande, marknadsföring och distribution)?
5. Är kostnadskalkylen rimlig?
6. Är tidsplanen rimlig?
7. Finns det kompletteringar som bör göras?
8. Finns det behov av konsultativt stöd för att projektet ska vara genomförbart och i vilken omfattning behövs ett sådant stöd?

Övrigt

1. I beredningen har hänsyn tagits till
Barnkonventionen
Genusperspektivet
Mångkulturella aspekter
Diskrimineringslagen
2. Kompletterande information

All hantering sker i webbgränssnitt och när beredningen är klar notifieras samtliga i läromedelsrådgivargruppen.

Beslutsprocess

När en ansökan är färdigberedd med förslag till beslut går den till beslut i en reglerad ordning.

Generaldirektören är ansvarig för alla beslut och tar de över 15 prisbasbelopp i särskilt beslutsmöte där handläggare, avdelningschef och enhetschef också deltar.

Avdelningschefen tar på delegation beslut upp till 15 prisbasbelopp och över 7 prisbasbelopp i särskilt beslutsmöte där handläggare och enhetschef också deltar.

Enhetschef tar på delegation beslut upp till 7 prisbasbelopp i särskilt beslutsmöte där samtliga läromedelsrådgivare deltar. Varje ärende har en handläggare och en biträdande handläggare. I detta möte tas alla ansökningar upp även de som går till högre instans. Målet är att det ska råda konsensus i gruppen vilket det utan undantag gör.

Gränserna 7 respektive 15 prisbasbelopp betyder med 2018 prisbasbelopp som är 45 500 kr att gränserna är 318 500 kr respektive 682 500 kr.

Underlag ska lämnas till beslutande möte senast en vecka i förväg för att ge möjlighet att ställa kompletterande frågor. Denna möjlighet användes flitigt av tidigare avdelningschef men inte av nuvarande. Inte heller av någon generaldirektör. Läromedelsrådgivargruppen använder den i viss utsträckning.

Vad som kommer att gälla i den organisation som införs 1 januari 2019 är något som måste tas beslut om av GD.

Att ha fyra beslutsnivåer blir förmodligen för tungrott. En möjlig modell är att ha samma som tidigare eftersom det finns en fördel i att ha produktionsstödsbeslut så högt upp i organisationen som möjligt utgående från den historik som finns kring produktionsstödsbeslut. Detta beskrivs närmare på sidan 22.

Det har förts diskussioner om att höja beloppsgränserna för beslut. Innan man gör det bör det övervägas om det då finns risk för att myndighetens ledning kommer längre från verksamheten med produktionsstöd vilket på sikt kan vara olyckligt.

Villkorsbilaga

Villkorsbilagan medföljer beslut då produktionsstöd beviljats. Här nedan finns kommentar som behövs för villkor som inte tas upp i kommentarerna till skrivningen på webbplatsen eller för villkor som kan behöva ändras.

Villkorsbilagans innehåll:

Villkor för beslutet

Dessa villkor gäller för Projektet beslutat genom beslut om beviljande av statsbidrag för produktion av läroedel (Beslutet), LAR 7 201x/xxx.

Villkoren gäller också för ändringsbeslut som rör detta Projektet.

1 Projektets art och omfattning

Producenten ska genomföra Projektet enligt er ansökan daterad 201x-xx-xx.

2 Samarbetsformer

Producenten och kontaktpersonen vid SPSM ska gemensamt besluta om formerna för samverkan kring projektet.

Kommentar: Det betyder att man genom de beslut som tas sätter nivån på hur stor insyn och påverkan på projektet som myndigheten anser sig vilja ha. Detta tillsammans med villkoret nedan.

Producenten ska ge SPSM:s kontaktperson insyn i det pågående arbetet i den utsträckning som SPSM:s kontaktperson finner erforderligt.

Kommentar: Se kommentaren ovan.

3 Kostnader som täcks av produktionsstödet

Produktionsstödet får endast användas till kostnader som är direkt och specifikt hänförliga till Projektet.

Att kostnaden ska vara direkt och specifikt hänförlig till Projektet innebär att den inte får utgöras av kostnad som Producenten skulle ha haft oavsett Projektet. Kostnader för inköp av teknisk utrustning, såsom datorer är inte godkända kostnader.

Kommentar: Det betyder i praktiken att medel endast får användas till det som står i budgeten.

Vidare ska en kostnad för att vara ersättningsberättigade ha uppkommit inom Projekttiden.

Kommentar: Ett förtydligande att ingen post i ekonomiska redovisningen ska vara förväntad framtida kostnad-

Mervärdesskatt är inte en sådan kostnad som ersätts av produktionsstödet. SPSM avgör om en kostnad i Projektet är ersättningsberättigande.

Kommentar: Ett förtydligande om mervärdesskatt som är en självklarhet för ett kommersiellt företag. Skrivningen om att SPSM avgör vad som är ersättningsberättigat är stark och gör att tvist undviks.

4 Annan finansiering

Producenten ska ha redovisat eventuell annan finansiering av Projektet enligt er ansökan daterad 201x-xx-xx.

Om annan finansiering än den som Producenten tar emot enligt Beslutet har ordnats efter att Beslutet fattats ska Producenten omedelbart skriftligen underrätta SPSM om det.

Enligt punkt 14 i de här villkoren kan Producenten bli återbetalningsskyldig i vissa fall.

Kommentar: Detta betyder inte att Producenten per automatik blir återbetalningsskyldig.

5 Ändrade förhållanden

Producenten ska omedelbart meddela SPSM:s kontaktperson om svårigheter uppstår att genomföra Projektet inom Projekttiden eller annars i enlighet med er ansökan daterad 201x-xx-xx.

Även i övrigt ska Producenten och SPSM genom kontaktperson omedelbart meddela varandra om ändrade förhållanden som har betydelse för utförandet av Projektet.

Producenten och SPSM ska i samband med ett meddelande om ändrade förhållanden gemensamt komma fram till nödvändiga ändringar i Projektet. SPSM beslutar särskilt om sådana ändringar. Sådana ändringar kan exempelvis vara förlängning av Projekttiden.

Kommentar: Rutiner för förlängning finns. Däremot måste den andra delen hanteras från fall till fall. Det är dessutom ovanligt att den typen av svårigheter uppstår.

6 Ekonomisk redovisning

Producenten ska senast 45 dagar efter att Projekttiden har gått ut skicka in en ekonomisk redovisning av Projektet till SPSM. Med ekonomisk redovisning avses redogörelse för samtliga kostnader och intäkter med anledning av Projektet.

Kommentar: Rutiner finns.

Den ekonomiska redovisningen ska på Producentens bekostnad vara reviderad av en godkänd eller auktoriserad revisor om det beviljade produktionsstödet överstiger 100 000 kr.

Kommentar: Vinnova har gränsen 3 000 000 samt möjlighet att söka kostnaden för revision upp till 30 000 kr. Detta villkor behöver ses över med eventuell höjning som följd. (Se också kommentar i Jämförelse Vinnova - SPSM på sidan 67.) Samtal kan föras med Vinnova om hur de resonerat kring gränsen.

Förslag: Främjandeenheten beslutar om beloppsgränsen ska höjas och vilket belopp som då ska gälla. Beslutet meddelas myndighetens ledning.

Om bidraget är 100 000 kr eller lägre ska Producenten intyga att den ekonomiska redovisningen är korrekt och följer den här villkorsbilagan.

Redovisning skickas in via portalen under Pågående produktionsstöd.

7 Granskning och mångfaldigande av läromedlet
SPSM har rätt att granska Läromedlet innan dess slutliga utformningen fastställs.

Om SPSM vid en sådan granskning finner att Läromedlet i väsentlig mån avviker från er ansökan daterad 201x-xx-xx, ska SPSM meddela Producenten om detta och parterna ska därefter tillsammans bestämma vilka åtgärder som ska vidtas för att Läromedlet ska stämma överens med er ansökan daterad 201x-xx-xx.

Kommentar: Vid tillräckligt bra kontakt med förlaget och tillräckligt frekventa avstämningsmöten undviks detta.

För sådana åtgärder utgår inte produktionsstöd och de ersätts inte heller på annat sätt av SPSM.

Kommentar: Se tilläggsansökan på sidan 35.

(Gäller ej för ansökan om marknadsföring och/eller förstudie.)

8 Information om produktionsstöd till Projektet
Producenten ska på lämplig plats i läromedlet ange:

Produktionsstöd till detta läromedel har erhållits från Specialpedagogiska skolmyndigheten.

(Gäller ej för ansökan om marknadsföring och/eller förstudie.)

Kommentar: Logotyp för SPSM får inte användas. Bör föras in.

Förslag: Främjandeenhet tar beslut om skrivning om logotyp i villkorsbilagan.

9 Upphovsrätt

Beslutet om produktionsstöd innebär inte att SPSM får någon upphovsrätt till det producerade verket.

10 Marknadsföring och försäljning

Producenten är ansvarig för marknadsföring och försäljning av Läromedlet. (Gäller ej för ansökan om förstudie.)

11 Upphandling

Producenten ska upphandla varor och tjänster till Projektet på marknadsmässiga villkor.

12 Utbetalning av bidrag

Utbetalningar av produktionsstöd till Producenten sker enl. plan. Planen finns att se i portalen under pågående produktionsstöd.

13 Överlåtelseförbud

Producenten får inte överlåta rättigheter och skyldigheter enligt Beslutet utan SPSM:s skriftliga samtycke.

Producenten får använda sig av underleverantör för produktionen. Producenten är ansvarig för Projektet gentemot SPSM även om underleverantör används.

14 Återbetalning

Om det framkommer att Producenten inte har haft kostnader som uppgått till utbetalat produktionsstöd ska Producenten återbetala för mycket utbetalt produktionsstöd.

Producenten ska snarast, och senast inom 30 dagar, från det att SPSM meddelat att Producenten är återbetalningsskyldig, återbetala för mycket utbetalt produktionsstöd.

Produktionsstöd kan även i andra fall komma att återkrävas om SPSM finner att Producenten inte har uppfyllt dessa villkor eller om stödet har använts för andra ändamål än de beviljade eller för icke ersättningsberättigande kostnader.

Producenten kan bli återbetalningsskyldig om de uppgifter som Producenten har lämnat till SPSM har varit felaktiga eller vilseledande.

15 Kontaktperson

Kontaktperson hos SPSM för Projektet är xxxx.

Kontaktperson hos Producenten för Projektet är xxxx.

SPSM och Producenten ska omgående meddela varandra om ny kontaktperson utses.

En jämförelse med Vinnovas villkorsbilaga finns på sidan 59. Där görs kommentarer på motsvarande sätt.

Arbete med godkänd ansökan

Det finns alltid en kontaktperson hos både myndigheten och förlaget som beviljats bidrag.

Man kommer vid projektstart överens om hur avstämningarna ska ske och hur ofta.

Uppdraget för myndighetens kontaktperson har två delar. Dels den enklare delen som handlar om det administrativa och dels den som rör innehållet som varierar från projekt till projekt. Den delen är mer eller mindre omfattande beroende på hur projektet ser ut. Det kan krävas ett antal avstämningsmöten samt mer eller mindre omfattande mailväxling och samtal i olika form. Den delen är också betydelsefull för hur slutresultatet ska bli. Det finns möjlighet för kontaktpersonen att föra samtal om detaljer och övergripande frågor. Förslag kan också lämnas. Andra kompetenser kan tas in vid avstämningsmöten. Det kan vara andra personer i främjandeenheten, avdelningen eller myndigheten. I de andra två fallen kan det krävas beviljande om deltagande från chefer. Det finns överenskommelser, mer eller mindre aktuella, hur det ska gå till. Många chefer ser nyttan med denna form av samarbete medan andra är mer rigida. Den tillitsbaserade styrningen ger förhoppning om att det blir ett enklare förfaringsätt generellt vid behov av annan personal för smärre insatser. Se också sidan 29.

Ett sätt att sprida kunskap inom främjandeenheten är att följa med på avstämningsmöten där man inte är kontaktperson. Det tillämpas redan men kan utvidgas beroende på de prioriteringar som görs. En myndighet kräver tid från varje person till många sidohändelser. En prioriteringsfråga kan vara att minimera sidohändelser så mycket som möjligt. Med sidohändelser avses allt som inte har med huvuduppdraget att göra.

Kontaktpersonen följer projektet ända till avslut. Sist kommer godkännande av ekonomisk redovisning. Även där kan kontaktpersonen vara inblandat. För att minimera den delen är det viktigt att noga skriva tjänsteanteckningar angående överenskomna förändringar i budget. Sådana kan tillåtas om man håller sig innanför de ramar som villkorsbilagan tillåter. Ett exempel kan vara att budgeterade medel för foton kan flyttas till kostnader för tecknade illustrationer om det gör produkten bättre. Däremot flyttas exempelvis inte pengar från marknadsföring till kostnad för författare.

Det som kan förbättras i avslut är att avslut att det automatiskt går ut ett tack för gott genomförande när den ekonomiska redovisningen är godkänd och eventuella ekonomiska regleringar är gjorda.

Förslag: Främjandeenheten beslutar att det automatiskt går ut ett meddelande till Förlaget, utformat på lämpligt sätt, när projektet är helt avslutat.

I villkorsbilagan bör det också stå hur länge producenten kan få vänta innan besked om godkänt avslut ges. I relation till de andra villkoren kan 30 dagar vara lämpligt.

Förslag: Främjandeenheten beslutar att införa en tidsangivelse i villkorsbilagan om hur länge Förlaget längst behöver vänta om besked att insänd ekonomisk redovisning är godkänd. Tiden bestäms i samråd med ekonomiansvarig.

Tilläggsansökan

Begreppet tilläggsansökan används när det i projekt uppstår önskan från förlaget att söka mer medel i pågående projekt. Grundinställningen är idag att man inte kan få sådan ansökan beviljad och i samtal får förlag den upplysningen. Anledningen är att man komma i ett läge med "löpande räkning".

I de fall som hanteras i punkt 7 i villkorsbilagan är det tydligt angivet att inga medel kan betalas ut för extra kostnader för att utföra det som anges i ansökan.

Det finns andra fall som kan vara

- Nya tidigare okända tekniska möjligheter har kommit vilket kan förbättra eller möjliggöra tillägg i produkten
- Nya tidigare okända behov från målgrupp har dykt upp där utökning av produkten krävs för att tillfredsställa behoven
- Ekonomiska villkor som förlaget inte kunnat förutse har uppkommit, t ex tullar
- Andra i förväg okända händelser

Rekommendationen till förlaget är då att avsluta pågående projekt så långt det är möjligt. Det är det nästan alltid. I annat fall får bedömning göras från fall till fall.

Det är lämpligt att behålla denna rutin som den är idag.

Ideell organisation

Det som man måste beakta är att begreppet ideell organisation är mångfacetterat. En övergripande beskrivning görs av Christer Leopold, expert på ideella organisationer, i ett blogginlägg från 180603²⁴. Han skriver där i ett inlägg som i grunden handlar om Svenska akademiens organisationsform men som även ger nyttig information i detta fall:

”All världens ideella organisationer kan delas in i tre huvudtyper utifrån hur de är styrda. En ideell organisation är antingen **medlemsstyrd**, **självstyrande** eller **huvudmannastyrd**. Exakt hur de sedan ser ut, vad de gör och vad de kallas växlar från land till land beroende på traditioner och lagstiftning. I Sverige kallar vi den första typen för **ideell förening**, den andra för **stiftelse** medan den tredje hos oss saknar övergripande benämning.

Av de tre är ideell förening den överlägset vanligaste typen. I den utser medlemmarna styrelsen och övervakar att den sköter sitt uppdrag. Årsmötet har revisorer till hjälp, men ytterst är det de närvarande medlemmarna som kontrollerar att styrelsen följt fattade beslut, stadgar och svensk lag.

Stiftelsen är den näst vanligaste typen. Där låses ändamål och stadgar vid grundandet och kan inte ändras inifrån. Alla stiftelsens angelägenheter handhas av styrelsen vilken förnyar sig själv genom kooptering, det vill säga, då ledamot avgår väljer styrelsen själv en ersättare. Stiftelsen har revisor, men då den saknar såväl medlemmar som huvudman övervakas den också av länsstyrelsen.

Huvudmannastyrd ideell organisation är rätt ovanlig i Sverige. Den juridiska formen kan växla, men ändamålet ska vara ideellt eller allmännyttigt. Organisationen kan vara helt eller delvis underordnad. Huvudmannen, som också är en organisation, kan till exempel bestämma den styrda organisationens inriktning, utse dess styrelse, bidra med resurser och granska dess verksamhet.

---

²⁴ <http://ideellasektorn.blogspot.com/2018/06/vilken-slags-organisation-ar-svenska.html>

....

Egentligen är det förstås helt onödigt att själv försöka lista ut vilken juridisk form en organisation har. Det finns hemsidor på nätet som ger den typen av information. Där står att Svenska akademien så sent som den 1 januari 1979 registrerades som en **"Offentlig korporation och anstalt"** med organisationsnumret 262000-1111.

Att registreringen skedde 1979 hänger ihop med att då införades organisationsnummer. Vad akademien räknades som före detta datum har jag inte fått fram. Registreringen gjordes av Statistiska Centralbyrån (SCB), som registrerar och ger organisationsnummer till offentliga sektorns egna organisationer. För att registreras av SCB krävs att organisationen tillkommit genom "regeringsbeslut, landstingsfullmäktigebeslut, kommunalfullmäktigebeslut eller motsvarande".

Offentlig korporation och anstalt är en extremt ovanlig juridisk form. Enligt en rapport från SCB fanns det år 2014 totalt **endast 36 stycken**. Det ska jämföras med 149 000 registrerade ideella föreningar och drygt 21 000 stiftelser och fonder.

...

Vad är då en offentlig korporation?

År 2008 publicerade Ekonomistyrningsverket *Att verka genom andra - Kartläggning av organ med statligt åtagande*. I denna rapport ingick tretton organisationer med den juridiska formen "offentliga korporationer och anstalter". En av dem var Svenska akademien. Rapporten förklarade:

"Vad som är offentliga korporationer är inte reglerat. Vad som vanligen avses är dock sammanslutningar av medlemmar, fysiska eller juridiska personer, som skiljer sig från andra föreningar genom att deras rättssubjektivitet grundar på ett offentligt erkännande av något slag, exempelvis i lag."

Enligt denna förklaring ser offentliga korporationer vanligen ut som föreningar. Och de verkar också, precis som ideella föreningar, sakna särskild lag och föreskriven organisatorisk form. Det handlar alltså om en statlig specialvariant av ideell förening. Om denna beskrivning är korrekt, så borde av detta följande att offentlig korporation, precis som ideell förening, styrs och regleras av sina stadgar, av god föreningssed och av prejudicerande domar. De kan då juridiskt hanteras precis på samma sätt som ideella föreningar.

Bland de offentliga korporationerna finns såväl välkonstruerade "ideella föreningar" som felkonstruerade. Till de förra hör Hushållningssällskapen. Att dessa regleras och förändras precis som ideella föreningar förefaller självklart. Det kan man se av deras stadgar.

...

Offentlig korporation förefaller vara en statlig variant av ideell förening med precis samma juridiska för- och nackdelar och regler som en sådan.

Om det är korrekt kan en offentlig korporation konstrueras, verka och förändras på samma sätt som en ideell förening. Hushållningssällskapen (vars rötter sträcker sig ungefär lika långt tillbaka som Svenska akademiens), fungerar just så. Att vara offentlig korporation innebär för dem att regeringen ska godkänna stadgarna. Det ger också en särskilt utvidgad skattefrihet. I övrigt fungerar de precis som vore de ideella föreningar.”

I blogginlägget nämns ”Att verka genom andra”²⁵ som är en rapport som Ekonomistyrningsverket (ESV) lämnade till regeringen 2008. ESV gjorde på regeringens uppdrag en kartläggning av organ som inte är statliga myndigheter men som i praktiken utgör en del av det statliga åtagandet. Kartläggningen visar att det finns knappt sexhundra privaträttsliga organ som har statliga åtaganden (enligt ESV:s definition). Kartläggningen visar även hur statens inflytande över dessa organ ser ut samt vilken verksamhet som de utför för statens räkning.

I rapporten skriver ESV:

”ESV:s kartläggning visar att det finns 579 organ med statligt åtagande som inte är myndigheter. Av dessa har 40 organ åtaganden inom fler än ett departementsområde.

Vidare har ESV funnit 37 organ som i författningarna definieras utifrån verksamhet och inte enskilt. Dessa redovisas särskilt.

Den största gruppen privaträttsliga organ är föreningar (27 procent). Därefter kommer bolag (22 procent), stiftelser (19 procent). Organ med offentlig anknytning, som offentliga korporationer etc., utgör 5 procent av de 579 organen.

Arbetslöshetskassor är 6 procent. För 21 procent av organen har ESV inte funnit någon uppgift om juridisk form.”

Hos Bolagsverket och Skatteverket finns också information om ideella organisationer.

Skatteverket skriver bland annat detta:

”Ideell förening

En ideell förening kan ha ett ideellt ändamål, bedriva ideell verksamhet eller båda delarna. Exempel på ideella föreningar är idrottsföreningar, fackföreningar och kulturföreningar. Ideella föreningar ska deklarerat Inkomstdeklaration 3.

Vad är skillnaden på en ideell förening och en ekonomisk förening?

Skillnaden mellan en ideell förening och en ekonomisk förening är att en ekonomisk förening har syftet att arbeta för sina medlemmars ekonomiska intressen genom en ekonomiskt inriktad verksamhet.

²⁵ <https://www.esv.se/contentassets/0a21da3f1e524742a6cdc433c03b59a0/att-verka-genom-andra.pdf>

En ideell förening kan arbeta för sina medlemmars ekonomiska intressen, men gör det genom ideell verksamhet. En fackförening är ett sådant exempel. En ideell förening kan också bedriva näringsverksamhet och ändå vara ideell, om pengarna går tillbaka till exempelvis idrottsverksamheten.

Det är beskrivningen av ändamålen i stadgarna och verksamheten som avgör om föreningen kan betraktas som ideell eller inte.

...

Medlemmarna har inget betalningsansvar för föreningens skulder

Medlemmarna har inget personligt ansvar för föreningens skulder, utan det är föreningen som bär ansvaret eftersom den är en juridisk person. En juridisk person kan bland annat teckna avtal, ha anställda och äga saker. En juridisk person kan också vara part inför domstolar och myndigheter.

En företrädare för föreningen, vanligtvis en styrelseledamot, kan i vissa fall bli betalningsansvarig för föreningens skatter och avgifter. Detta kan förekomma om föreningen inte betalar skatter och avgifter i rätt tid eller om föreningen har lämnat uppgifter som inte är korrekta.

...

Stiftelse

Syftet med en stiftelse är att stödja ett särskilt ändamål. För det krävs en egendom, till exempel pengar eller fastigheter. Ett vanligt ändamål kan till exempel vara att dela ut stipendier till utbildningar eller att stödja olika typer av forskning. En stiftelse kan också stödja flera olika ändamål.

De flesta stiftelser ska registreras hos Länsstyrelsen. Familjestiftelser, vinst- och resultatandelsstiftelser samt vissa pension- och personalstiftelser registreras hos Skatteverket.”

Bolagsverket skriver bland annat:

”En näringsdrivande ideell förening driver någon form av näringsverksamhet. Det kan till exempel vara en idrottsförening som driver en kiosk.

- Ändamålet med föreningen måste vara ideellt, exempelvis religiöst, välgörande, vetenskapligt eller politiskt.
- Medlemmarna har normalt inget personligt ansvar för föreningens skulder.
- Föreningen företräds av en styrelse.
- Styrelse och revisor väljs av föreningsstämman.

Ofta använder man sig av de ekonomiska föreningarna som förebild när man organiserar en ideell förening. Men för att en förening ska vara ideell krävs att den har ett ideellt

ändamål. Som ideellt får man i regel räkna varje syfte som inte är att främja medlemmarnas ekonomiska intressen.

En ideell förening är en juridisk person

En ideell förening är en juridisk person och kan därmed själv teckna avtal, ha anställda, äga saker och vara part i rättegångar. Enligt praxis blir en ideell förening en juridisk person när medlemmarna har beslutat om att bilda föreningen och antagit stadgar. Dessutom ska föreningen ha valt en styrelse som bör bestå av minst tre styrelseledamöter.”

EU-regler

Vad som är tillåtet när det gäller statligt stöd inom EU är noga reglerat och beskrivs utförligt på regeringens webbplats²⁶. Syftet är att det ska råda fri konkurrens mellan medlemsländerna. I det här fallet gäller stödet för produktion av läromedel för svenska skolan med stödet inriktat på kostnader för att uppnå tillgänglighet för elever med funktionsnedsättning. Det är viktigt att konstatera att det inte är ett generellt stöd för läromedelsproduktion.

Noterbart också är att stöd har utdelats till företag i andra EU-länder, ACE Center²⁷ i Storbritannien och Mikroværkstedet (nuvarande MV-Nordic²⁸ som nu ingår i Vitec²⁹). Stöd har också utdelats till land utanför EU, Normedia³⁰ i Norge. I samtliga fall gäller det givetvis läromedel för den svenska skolan. I fallet med ACE Center var det en förstudie.

Beskrivningen på regeringens webbplats inleds med en allmän beskrivning:

”Statsstöd är när stat, kommun eller landsting stöttar en viss verksamhet med offentliga medel. EU:s statsstödsregler regleras i EUF-fördraget. Det offentliga får med vissa undantag inte lämna stöd förrän det i förhand har godkänts av EU-kommissionen. Syftet med reglerna är att se till att konkurrensen på EU:s inre marknad inte snedvrids.

EU:s statsstödsregler sätter ramarna för medlemsstaternas möjligheter att med offentliga medel kunna stödja en viss verksamhet. Det gäller också för Sverige. Reglerna finns i artiklarna 107-109 i EUF-fördraget (Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Där fastställs att statsstöd är förbjudet om det inte uppfyller vissa på förhand bestämda undantag. Syftet med reglerna är att se till att konkurrensen på EU:s inre marknad inte snedvrids.

Det offentliga kan dock ge stöd till vissa utpekade områden utan att först behöva vänta på EU-kommissionens godkännande. För att kunna göra det måste stödet utformas enligt de krav som anges i den allmänna gruppundantagsförordningen.”

²⁶ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/naringspolitik/statsstod/>

²⁷ <https://acecentre.org.uk/>

²⁸ <https://www.mv-nordic.com/se/>

²⁹ <https://www.vitecsoftware.com/sv/>

³⁰ <https://www.normedia.no/>

Bland de undantag som finns är det "Den allmänna gruppundantagsförordningen" som gör att produktionsstöd kan bedömas som tillåtet inom de ramar som anges. Detta finns också beskrivet under avsnittet om Vinnova, sidan 45.

Ansvarigt departement är Näringsdepartementet och följande gäller enligt regeringens webbplats:

"Alla myndigheter och beslutande församlingar är skyldiga att följa EU:s statsstödsregler men det är bara regeringen som via Näringsdepartementets enhet för konkurrens, statsstöd och ramvillkor (N KSR) kan anmäla stöd till kommissionen för godkännande eller meddela att man tillämpar ett gruppundantag. Det gäller också för kommunala stöd. Alla kontakter i övrigt med EU-kommissionen i enskilda statsstödsärenden sker också genom Näringsdepartementets enhet för konkurrens, statsstöd och samvillkor (N KSR)."

Observera att tillämpning av gruppundantag ska anmälas medan den del som är tillämpningsbar för produktionsstöd, Stöd av mindre betydelse (de minimis), inte behöver anmälas.

En vägledning finns också hos skatteverket³¹ där det bland annat står:

" ...

Stöd av mindre betydelse (de minimis)

Reglerna om statligt stöd vilar på ett system med förhandsgranskning. Medlemsstaterna ska anmäla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder till kommissionen enligt artikel 108.3 i EUF-fördraget. Medlemsstaterna får inte införa stödåtgärder förrän kommissionen granskat åtgärderna.

Det finns undantag från förhandsgranskningen. Ett undantag finns för stöd av mindre betydelse. Kommissionen har antagit fyra förordningar om stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd.

Kommissionen har antagit följande fyra förordningar om stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd:

- Kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 av den 25 april 2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse,
- Kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse,

³¹ <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2016.6/353531.html#h-Undantag-fran-genomforandeforbude>

- Kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn, och
- Kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 av den 27 juni 2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn.

Av förordningarna följer att stöd som beviljas ett företag under en angiven tidsperiod och som inte överskrider ett bestämt belopp inte omfattas av anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget. Stöd av mindre betydelse anses nämligen inte uppfylla samtliga kriterier i artikel 107.1 och omfattas därmed inte heller av genomförandeförbudet i artikel 108.3. Kommissionens krav på medlemsstaterna syftar till att säkerställa att några olagliga stöd inte beviljas.

Kommissionens regelverk för stöd av mindre betydelse innebär i huvudsak följande. För att ett stöd ska anses vara ett stöd av mindre betydelse får det totala stöd som beviljas ett enda företag som huvudregel inte överstiga 200 000 euro under en period om tre beskattningsår (det s.k. individuella taket), se artikel 3.2 i förordning nr 1407/2013.

...

Om kriterierna i EUF-fördraget inte uppfylls eller gränsen för stöd av mindre betydelse (s.k. de minimis) överskrids blir stödet ett anmälningspliktigt statligt stöd som måste godkännas av EU-kommissionen för att kunna medges.

Av förordningarna följer att stöd som beviljas ett företag under en angiven tidsperiod och som inte överskrider ett bestämt belopp inte omfattas av anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget.

Avgörande för bedömningen av vilken förordning om stöd av mindre betydelse som är tillämplig, är den verksamhet som bedrivs i företaget, se t.ex. artikel 1.1 i förordning nr 1407/2013.

Det finns särskilda regler om i vilka fall statliga stöd enligt en förordning ska summeras med statliga stöd enligt en annan förordning. Stöd ska således läggas samman, kumuleras, i vissa fall, se t.ex. artikel 5 i förordning nr 1407/2013.

Den stödgivande myndigheten får lämna ett stöd av mindre betydelse bara om villkoren i kommissionens regelverk om stöd av mindre betydelse är uppfyllda, se t.ex. artikel 6.3 i förordning nr 1407/2013. I avsaknad av ett centralt register för stöd av mindre betydelse sker kontrollen mot bakgrund av uppgifter från företagen, se t.ex. artikel 6.1 i förordning nr 1407/2013.

Om stödet överskrider tillämpligt belopp omfattas det inte av förordningen och blir därmed anmälningspliktigt, se t.ex. artikel 3.7 i förordning nr 1407/2013.

Den stödgivande myndigheten är skyldig att informera företagen om att det aktuella stödet är ett stöd av mindre betydelse genom att uttryckligen hänvisa till det regelverk som är tillämpligt, se t.ex. artikel 6.1 i förordning nr 1407/2013.

...”

Utgående från Vinnovas tolkning så ligger produktionsstödsutbetalningarna i linje med vad EU-reglerna säger.

Här finns samtidigt saker som måste införas i villkorsbilaga och dessutom måste en bevakning finnas för att maxbeloppet inte ska överskridas. Innan någon åtgärd genomförs är det nödvändigt att noga analysera vad regleringen innebär för produktionsstödsverksamheten och att ta fram underlag för eventuell förändring i villkor. Ett sätt att göra det är att ta in Vinnova som stöd eftersom dom redan har utrett frågan. Efter det kan myndighetens jurister tas in för att i första hand konfirmera det som behöver göras för slutligt beslut på myndighetsnivå.

Förslag: Främjandeenhetens chef klargör vad som gäller kring EU-regler.

SPSM – Statsbidrag

På myndighetens webbplats beskrivs bidragsverksamheten³² enligt nedan:

”Specialpedagogiska skolmyndigheten har flera olika sorters bidrag som man kan söka.

...

Privatpersoner kan söka bidrag för olika aktiviteter, bland annat studier.

Förskolor och skolor inom skolväsendet kan söka bidrag för särskilda insatser i skolan, så kallade SIS-medel. Det kan vara bidrag till utvecklingsprojekt eller regionala utbildningsinsatser. Kommuner kan söka SIS-medel för särskild undervisning på sjukhus.

Folkhögskolor kan söka bidrag för att verksamheterna ska vara öppna för personer med funktionsnedsättning. Till exempel bidrag för stödperson, tolk, anpassning av teknisk utrustning eller utveckling av lärmiljön.

Universitet och högskolor kan söka bidrag för att kunna anställa stödpersoner till vissa studenter.

Utbildningsanordnare kan söka bidrag för att erbjuda teckenspråksutbildning för föräldrar, som brukar kallas TUFF.

Huvudmän för riksgymnasier med Rh-anpassad utbildning kan söka bidrag för omvårdnadsinsatser.

Förlag kan ansöka om produktionsstöd för att producera läromedel för elever med funktionsnedsättning. På våra webbsidor för läromedelsproducenter har vi samlat information som du kan ha nytta av.”

³² <https://www.spsm.se/stod/Bidrag/>

Statsbidragsavdelningen på SPSM hanterar alla bidrag utom produktionsstöd som hanteras av Läromedelsavdelningen.

Det som skiljer produktionsstöd från övriga bidrag är att produktionsstödet är bidrag till kommersiell verksamhet medan övriga bidrag riktar sig till skolväsendet. Den senare delen är endast en bråkdel av vad staten bidrar med totalt när det gäller skolväsendet. Villkoren för utbetalning till kommersiell verksamhet genom produktionsstöd är väsentligt annorlunda och beskrivs utförligt på annan plats i denna rapport. Hanteringen av produktionsstöd kräver dessutom kunskap om läromedelsbehov och inte minst villkor för läromedelsproduktion och den marknad där förlag och producenter finns. Produktionsstöd ingår dessutom som en viktig del i främjandeverksamheten och kan därför inte skiljas från övrig läromedelsverksamhet om goda resultat ska nås.

Andra aktörer

Det finns några aktörer förutom SPSM som kan ge bidrag till läromedel eller skapa egenproducerade läromedel. Här följer en beskrivning av dessa samt några övriga intressanta aktörer.

I översikt visar det sig att det inte finns någon annan aktör som gör motsvarande insatser som de som sker genom produktionsstöd hos SPSM. Det finns dock beröringspunkter hos en del vilka det redogörs för nedan. Vissa aktörer är det viktigt att ha samverkansformer med.

Verket för innovationssystem (Vinnova)

Så här beskrivs Vinnovas³³ verksamhet på deras webbplats:

”Vinnova är Sveriges innovationsmyndighet. Vår uppgift är att bidra till hållbar tillväxt genom att förbättra förutsättningarna för innovation. Det gör vi främst genom att ge bidrag till innovationsprojekt och forskning som behövs för att utveckla nya lösningar. Vi satsar också långsiktigt på starka forsknings- och innovationsmiljöer.

Varje år satsar Vinnova ungefär tre miljarder kronor för att främja innovation. Merparten fördelas genom utlysningar där företag, offentliga aktörer och andra organisationer kan söka finansiering. Alla insatser följs upp och utvärderas kontinuerligt och vi genomför regelbundet analyser av insatsernas effekter.

Vinnova är en statlig myndighet under Näringsdepartementet och nationell kontaktmyndighet för EU:s ramprogram för forskning och innovation. Vi är också regeringens expertmyndighet inom det innovationspolitiska området. Vi är drygt 200 personer med kontor i Stockholm och Bryssel. Generaldirektör är Darja Isaksson.”

Vinnova kan alltså beroende på utlysningens art bevilja medel till

- företag
- offentliga aktörer
- andra organisationer

---

³³ <https://www.vinnova.se/>

Eftersom det kan finnas beröringspunkter mellan de utlysningar Vinnova har och produktionsstöd är det lämpligt att ha en etablerad kontakt med Vinnova.

Förslag: Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska samverka med Vinnova.

Allmänna villkor

För att få bidrag från Vinnova behöver den sökande följa Vinnovas allmänna villkor³⁴. Till exempel finns villkor om rapportering, projektavtal och vad som händer om man inte följer villkoren.

I beslutet finns ibland även särskilda villkor som lägger till, tar bort eller ändrar något i de allmänna villkoren.

De allmänna villkoren är omfattande och detaljerade. I avsnittet Jämförelse Vinnova - SPSM, sid 59, finns en detaljerad jämförelse mellan SPSM:s villkor för ansökan och motsvarande hos Vinnova.

Stödberättigande kostnader

Hos Vinnova finns en omfattande beskrivning av vad som stödberättigade kostnader³⁵.

I inledningen står det bland annat:

”...

I avsnitt 4 ger vi en närmare beskrivning av de olika kostnadsslagen så som de benämns i de allmänna villkoren och i våra rapporteringssystem. Vad som är stödberättigande kostnader kan i vissa fall avvika från det som anges i avsnitt 4. Det är t.ex. när vårt bidrag inte utgör statsstöd³⁶ eller när det beviljas som de minimis-stöd (även kallat stöd av mindre betydelse eller försumbart stöd³⁷). Vad som är stödberättigande kostnader kan också variera beroende på stödgrund. Vilka dessa kostnader är framgår då av utlysningstexten eller av beslutet. Om stödgrunden t.ex. är stöd till innovationskluster, är inte alla kostnadsslag som anges i de allmänna villkoren stödberättigande. Både våra allmänna villkor och denna guide baseras på reglerna om statligt stöd och då främst på den så kallade Allmänna gruppundantagsförordningen, GBER³⁸. Eventuell tolkning ska göras utifrån relevanta delar av GBER.”

³⁴ <https://www.vinnova.se/sok-finansiering/regler-for-finansiering/allmanna-villkor/>

³⁵ <https://www.vinnova.se/globalassets/dokument/guide-till-vinnovas-villkor-om-stodberattigande-kostnader.pdf>

³⁶ Statligt stöd är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av offentliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, i den utsträckning det påverkar handeln mellan EU:s medlemsstater. Se artikel 107 i fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt.

³⁷ Kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse.

³⁸ Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt, GBER.

Det som Vinnova skriver om "minimis" och (General block exemption Regulation) GBER är det som SPSM:s produktionsstöd kan stödja sig mot när det gäller villkor för att ge statligt stöd. Vinnova har utrett detta noga. Mer om GBER finns i kapitlet EU-regler, sid 36.

En samlad information om Statligt stöd³⁹ finns på Vinnovas webbplats. Där beskrivs förutom ovanstående vad EU definieras som små och medelstora företag och också en tabell över stödnivåer för statligt stöd.

Aktuell utlysning

När denna rapport skrivs pågår en utlysning hos Vinnova som har anknytning till det område som omfattas av produktionsstöd. Utlysningen har namnet "Digitala hjälpmedel"⁴⁰ och beskrivs kortfattad så här

Med det här erbjudandet vill Vinnova bidra till utvecklingen av innovativa digitala hjälpmedel som kan öka människors funktionsförmåga och undanröja hinder för delaktighet.

En samlad information om tidigare projekt finns på Vinnovas webbplats i form av en projektdatabas⁴¹.

Post- och telestyrelsen (PTS)

PTS⁴² har följande beskrivning av sin verksamhet på webbplatsen:

"PTS är en myndighet under Näringsdepartementet. PTS leds av en styrelse som tillsätts av regeringen. Den verkställande chefen är generaldirektören Dan Sjöblom.

PTS har sju övergripande mål:

Fasta och mobila nät är utbyggda så att alla användare kan få tillgång till de tjänster som normalt efterfrågas.

Alla användare har tillgång till tillförlitliga post- och grundläggande betaltjänster.

Alla användare har tillgång till tillförlitliga och säkra elektroniska kommunikationsnät och -tjänster.

Radiospektrum och nummer förvaltas så att samhällsnyttan maximeras över tid.

Marknaderna för elektroniska kommunikationer och post kännetecknas av väl fungerande konkurrens med effektiva priser och valmöjlighet för konsumenter.

Konsumenter kan känna sig trygga med att deras rättigheter är väl tillgodosedda, och att de kan göra aktiva och välinformerade val.

PTS är en välskött myndighet som är nytänkande och en av Sveriges bästa arbetsplatser.

³⁹ <https://www.vinnova.se/sok-finansiering/regler-for-finansiering/statligt-stod>

⁴⁰ <https://www.vinnova.se/e/digital-halsa/digitala-hjalpmedel/>

⁴¹ <https://www.vinnova.se/sa-framjar-vi-innovation/projekt/>

⁴² <https://pts.se/>

...

PTS anser att vardagen blir lättare för hushåll och företag i hela landet om det finns en fungerande marknad, där aktörerna tillhandahåller en mångfald av kommunikationstjänster. Konkurrensen ska vara hållbar, resurser som frekvenser och nummer ska utnyttjas effektivt och kommunikationerna ska vara säkra. Då skapas en långsiktig nytta för konsumenterna. PTS arbetar för att skapa goda förutsättningar för att marknaden ska fungera och griper in där det finns brister.

Finansiering

PTS löpande arbete finansieras huvudsakligen av avgifter som tas ut av operatörer samt företag och personer med tillstånd som PTS har tillsyn över, exempelvis tillstånd för olika typer av radioanvändning. Till det kommer bidrag och anslag för upphandling av tjänster för robusta kommunikationer och funktionshindrade samt främjande av bredbandsutbyggnad och grundläggande betaltjänster.”

PTS anordnar varje år en innovationstävling⁴³ som beskrivs så här på webbplatsen:

”PTS innovationstävling

PTS innovationstävling arrangeras minst en gång per år sedan 2010 och är öppen för företag och andra organisationer som ansöker med tjänste- och produktutvecklingsprojekt eller studier inom elektronisk kommunikation.

PTS innovationstävling har syftet att få fram lösningar som bidrar till att fler kan dra nytta av digitaliseringens möjligheter, oavsett funktionsförmåga. De vinnande projekten tilldelas finansiering med upp till 3 miljoner var. Ett viktigt krav som PTS har är att personer från målgrupperna är med och användartestar under projektets genomförande.

Innovationer för den här tävlingen behöver inte alltid handla om att göra något nytt helt från början. Det kan även handla om att anpassa eller vidareutveckla befintliga lösningar.”

I innovationstävlingen är alltså öppen för

- företag
- andra organisationer

Eftersom det kan finnas beröringspunkter mellan de innovationstävlingar PTS har och produktionsstöd är det lämpligt att ha en etablerad kontakt med PTS.

Förslag: Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska samverka med PTS.

⁴³ <https://pts.se/sv/bransch/internet/anvandbarhet-och-tillganglighet/pts-innovationstavling/>

Arvsfonden

Beskrivning på egen webbplats⁴⁴:

”Arvsfonden delar ut pengar till projekt som bidrar till att stärka barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Ideella organisationer, föreningar, stiftelser, kommuner, skolor och sjukhus kan få pengar ur Arvsfonden.

Allmänna arvsfonden stöttar det engagemang som finns hos föreningar och organisationer – så att bra idéer kan förvandlas till en bättre verklighet för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Arvsfondens pengar har gjort och gör stor skillnad.

...

Varje år får runt 400 projekt över hela landet stöd ur fonden. År 2017 delades 597 miljoner kronor ut. I genomsnitt är det var femte ansökan som svarar upp mot våra kriterier och får pengar för sitt projekt.

Uppskattningsvis är det över 9 000 projekt som fått stöd ur fonden sedan 1970. Bara sedan 2005 har det delats ut 5,46 miljarder kronor till 2 100 utvecklingsprojekt i civilsamhället. Projekten är i alla storlekar och spridda över hela landet.

Organisation

Kammarkollegiets uppgift är att företräda fonden och se till att pengarna kommer in från dödsbon där fonden är arvinge. Kammarkollegiet ska också förvalta fonden på bästa möjliga sätt och betala ut pengar till beviljade projekt.

Arvsfondsdelegationen beslutar om vilka projekt som ska få stöd och följer upp dessa projekt. Delegationen ser också till att erfarenheterna från verksamheten sprids och informerar om arvsfondens ändamål och medlems användningsområde. Till sin hjälp har delegationen Kammarkollegiets personal som tar emot och behandlar ansökningarna och kommunicerar om verksamheten.

...

Allmänna arvsfonden finansierar de administrativa kostnaderna, som främst innebär avveckling av dödsbon och förvaltning av fonden samt Arvsfondsdelegationens administration och kommunikationsverksamhet.

Arvsfondsdelegationens ledamöter utses av regeringen....”

Arvsfonden kan alltså bevilja medel till

- ideella organisationer
- föreningar
- stiftelser

---

⁴⁴ <https://www.arvsfonden.se/>

- Kommuner
- Skolor
- sjukhus

På Arvsfondens webbplats finns en digital test⁴⁵ för att se om en ansökan kan vara möjlig att få beviljad.

Eftersom det kan finnas beröringspunkter mellan de pengar Arvsfonden delar ut och produktionsstöd är det lämpligt att ha en etablerad kontakt med Arvsfonden.

Förslag: Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska samverka med Arvsfonden.

Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen)

Beskrivningen på KK-stiftelsens⁴⁶ webbplats lyder:

”KK-stiftelsens (Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling) uppdrag är att stärka Sveriges konkurrenskraft. Vi finansierar forskning och kompetensutveckling vid Sveriges högskolor och nya universitet, när det sker i samverkan med näringslivet.

...

Vi investerar i forskning och utbildning vid landets högskolor och nya universitet. Det är dessa lärosäten som kan söka medel från KK-stiftelsen. Projekten ska bedrivas i samproduktion med näringslivet varför näringslivet alltid är en aktiv part i utformning och genomförande av projekten.

...

KK-stiftelsen utlyser program två tillfällen per år; en gång på våren och en gång på hösten. Programmen utlyses återkommande enligt en treårscykel.”

KK-stiftelsen hade tidigare läromedelsatsningar men så görs inte längre. Läromedelsverksamheten i tidigare myndighet var inblandade som konsult i projekt där förlag, Liber, fick stöd från KK-stiftelsen.

Läromedlet fick också senare en teckenspråksversion, Matador på teckenspråk⁴⁷, utvecklad av dåvarande myndighets läromedelsavdelning. Den finns fortfarande till försäljning. Liber har däremot avvecklat den tjugo år gamla produkten som var DVD-baserad och utvecklad för Windows.

De som idag kan söka är enligt webbplatsen:

”Vi investerar i forskning och utbildning vid landets högskolor och nya universitet. Det är dessa lärosäten som kan söka medel från KK-stiftelsen. Projekten ska bedrivas i

⁴⁵ <https://www.arvsfonden.se/testa-om-din-ide-kan-fa-pengar-ur-arvsfonden>

⁴⁶ <http://www.kks.se/>

⁴⁷ <https://hittalaromedel.spsm.se/matador-p-teckensprk-originalcd/>

”samproduktion med näringslivet varför näringslivet alltid är en aktiv part i utformning och genomförande av projekten.”

Eftersom KK-stiftelsen har en smalare sektor de stöttar idag finns ingen anledning att etablera kontakt med dem. Det man däremot alltid måste vara beredd på är att målsättningar kan ändras både där och hos andra ibland okända statliga aktörer.

Konsumentverket

På Konsumentverkets⁴⁸ webbplats skriver man om skolmaterial. De är i flera fall det som stämmer in på definitionen på läromedel:

”Konsumentverket tar fram kostnadsfritt skolmaterial om konsumenträttigheter, privatekonomi, reklam och hållbar konsumtion.

Våra skolmaterial tar alltid utgångspunkt i kursplanernas centrala innehåll. Material som Konsumentverket producerar ska täcka ett behov inom konsumentområdet där ingen annan aktör har tagit fram material.

Här hittar du flera filmer, lärarhandledningar och presentationer som passar för olika åldersgrupper. Dessutom finns Lektionsbanken, där du kan hämta färdiga lektionsförslag och elevuppgifter. Eleverna kan med fördel använda hallakonsument.se för att söka svar på sina uppgifter. Hallå konsument är Konsumentverkets upplysningstjänst för konsumentfrågor.

...

Vi presenterar även skolmaterial från andra myndigheter och organisationer, som du också kan använda i din undervisning om konsumentfrågor och hållbar konsumtion.”

Hos konsumentverket finns information om skolmaterial⁴⁹ som Konsumentverket har. I ett material, ”Helt rätt”⁵⁰ har främjandeverksamheten deltagit på konsultativ basis. Om det materialet skriver Konsumentverket:

”Helt rätt

Helt rätt är en film om privatekonomi och konsumenträttigheter som syftar till att göra elever i särskolan mer medvetna om deras egen ekonomi och deras rättigheter som konsument. Målgruppen är elever i grundsärskolan årskurs 7-9, men kan med fördel även användas i andra årskurser. Filmen är framtagen av Konsumentverket i samarbete med elever i särskolan, intresseorganisationen FUB och Specialpedagogiska skolmyndigheten.”

”Helt rätt” som är ett material för särskolan är videobaserat och har undertexter, syntolkning och teckenspråkstolkning.

⁴⁸ <https://www.konsumentverket.se/>

⁴⁹ <https://www.konsumentverket.se/for-larare/skolmaterial/>

⁵⁰ <https://www.konsumentverket.se/for-larare/skolmaterial/arskurs-7-9/helt-ratt/>

Detta är ett exempel på hur samverkan mellan myndigheter kan fungera.

Eftersom Konsumentverket har läromedelsverksamhet finns anledning att ha etablerad kontakt med dem.

Förslag: Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska ha kontakt med Konsumentverket.

Skolverket

Skolverket⁵¹ har inget ansvar för att ta fram läromedel vilket framgår i svar⁵² på en debattartikel i samband med att Skolverket lade ner webbplatsen "Tema Modersmål". Fetmarkeringarna är gjorda av rapportförfattaren.

"Därför stänger vi webbplats för modersmål

Det material som finns på vår webbplats Tema Modersmål har inte den **kvalitet** som Skolverket ska erbjuda. Vår bedömning är att det bästa är att vi flyttar över det mest använda materialet till huvudsajten, skriver Kjell Hedwall, Skolverket, i en replik.

Ett antal debattörer uppmanar Skolverket i en debattartikel⁵³ på SvD Debatt att inte stänga ned webbplatsen "Tema modersmål" som planerat den 2 januari 2018. Skolverket vill därför förklara varför vi fattat beslutet.

Modersmåls lärare och studiehandedare är mycket viktiga och ska ges stöd från Skolverket på samma sätt som annan personal i skolan. Det stöd vi erbjuder ska alltid vara förenligt med lagar, läroplaner, kursplaner och andra regler som skolan ska följa. Dessutom ska lärare och andra som använder vårt material vara säkra på att det är kvalitetssäkrat och vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Materialet som finns på Tema Modersmål har genererats på 35 språk av olika användare under de senaste 15 åren. Vi förstår att modersmåls lärare har ett behov av material. Men tyvärr finns det material som inte har den kvalitet som Skolverket ska erbjuda. Det kan till exempel handla om felaktigt översatta kurs- och ämnesplaner och artiklar som refererar till inaktuellt material med brutna länkar. **Under de senaste två åren har inga uppdateringar av webbplatsen gjorts.**

Det finns också en del tekniska problem med webbplatsen och vår sammantagna bedömning är att det bästa är att vi flyttar över det mest använda materialet, som vi också kvalitetssäkrat, till skolverket.se där alla andra resurser som Skolverket erbjuder finns, och samtidigt avvecklar webbplatsen Tema Modersmål. Vi har i god tid informerat användarna om detta.

Vi håller med artikelförfattarna om att det är ett problem att det finns brist på läromedel på olika språk och inom vissa ämnen. Men det är inte Skolverkets ansvar att

⁵¹ <https://www.skolverket.se/>

⁵² <https://www.skolverket.se/om-oss/press/debattartiklar/debattartiklar/2017-11-10-darfor-stanger-vi-webbplats-for-modersmal>

ta fram läromedel. Vi kommer dock att fortsätta ge modersmåslärare stöd via vår webbplats www.skolverket.se. Vi kommer dessutom att erbjuda konferenser, inspirationsdagar och annat material som stödjer deras viktiga arbete.

Kjell Hedwall”

Det som fanns på Tema Modersmål fram till 2017 var i huvudsak länkar till gratismaterial men inget av det som tagits fram via förlag och andra producenter. Det som finns idag på annan plats är länkar till stödmaterial⁵³.

Eftersom Skolverket inte har något läromedelsansvar och inte heller ger bidrag behöver inte främjandeverksamheten ha mer kontakter med Skolverket än de myndigheten ändå har.

UR Skola

UR skola⁵⁴ använder begreppet program om sina produkter men nämner inte ordet läromedel på sin webbplats. Däremot betraktar förmodligen skolan materialet som läromedel. Allt material är väl strukturerat med skolans ämnen och årskurser som sökbegrepp. Att ordet läromedel inte används har förmodligen politiska orsaker. UR har inget läromedelsuppdrag och program är gratis vilket skapar en konkurrenssituation som kan störa den kommersiella marknaden. Ett exempel på att den störningen ändå finns kan ses i en debattartikel av Rolf Ekelund⁵⁵ i webbtidningen IT-pedagogen med titeln ”Den svenska staten är idag landets i särklass största läromedelsproducent.”⁵⁶ Artikeln som publicerades, 180903 inleds med:

”Produktionskostnaden ligger sannolikt runt 250 miljoner kronor årligen. Ingen enda av de övriga på marknaden förekommande producenterna har möjlighet att årligen avsätta ett så stort belopp till läromedelsproduktion.

De statligt producerade och marknadsförda läromedlen tas främst fram av UR (Utbildningsradion) och Skolverket.

Utvecklingen har medfört att de privata, sedan tidigare etablerade läromedelsförlagen, har marginaliserats, i synnerhet vad gäller digitala produkter.

...”

Att han där även tar med Skolverket förklaras längre ner i artikeln där han tar upp stödmaterial.

SPSM nämns inte vilket både är negativt och positivt. Positivt eftersom de insatser som görs genom produktionsstöd inte stör marknaden. De visar ju också nöjdhetsundersökningen, sidan 20. Det betyder att det är viktigt att även fortsättningsvis ha en modell för produktionsstöd som inte stör marknaden. Det negativa är att SPSM är okända som myndighet.

SPSM har redan mer eller mindre etablerade kontakter med UR. Mer oklart är hur de kontakterna samordnas i myndigheten. Detta bör klargöras i processgruppen för Läromedel eller motsvarande

⁵³ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/resurser-for-undervisning-i-modersmal>

⁵⁴ <https://urskola.se/>

⁵⁵ filosofie magister, utbildad ämneslärare och tidigare läromedelsförläggare

⁵⁶ <https://it-pedagogen.se/ska-staten-producera-skolans-laromedel/>

gruppering. Nyttig för främjandeenheten är att etablera en direktkontakt. Främjandeenhet har haft kontakt genom åren och även haft insatser gällande tillgänglighet direkt in i UR Skola.

Eftersom UR Skola har läromedelsverksamhet, även om dom inte själva säger så, finns anledning att ha etablerad kontakt med dem.

Förslag: Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska ha kontakt med UR Skola.

Förslag – sammanfattning

Förslagen i tabellerna nedan är skrivna med tanken att de kan hanteras på olika sätt. De kan var och ett för sig:

- Föras in i plan för utförande
- Justeras och sedan föras in i plan för utförande
- Sätt upp för senare åtgärd
- Förkastas

I tabellerna finns hänvisningar till var i rapporten frågan tas upp. Både via rubriker och angivande av sida.

Strategiska insatser

Område	Avsnitt i rapporten
Främjandeenheten ska verka för att fördelning av resurser inom läromedelsavdelningen fördelas enligt vad som anges i 6 § i myndighetens instruktion.	Avsnittet SPSM:s uppdrag med underrubrikerna Läromedelsuppdraget (sidan 9) och Allmän beskrivning av SPSM:s läromedelsverksamhet (sidan 10). Avsnittet Historik , nuläge och framtid med underrubrikerna Allmänt (sidan 10), Styrning (sidan 12) och Utfall (sidan 16). Förslag presenteras på sidan 17.
Läromedelsavdelningen ska bevaka att myndigheten utför det som man tagit på sig att göra gällande kunskap om utbud och utökning av utbud i rapporten "Översyn av tillgången till tillgängliga läromedel från förskola till högskola".	Avsnittet Ansvar för läromedelsutbudet (sidan 7). Förslag presenteras på sidan 9.
Främjandeenheten ska klargöra om bemyndiganderam behövs och i så fall verka för att den återinförs.	Avsnittet Historik , nuläge och framtid med underrubriken Styrning (sidan 12). Förslag presenteras på sidan 14.
Läromedelsavdelning ska i samklang med myndigheten ta fram en modell för hantering av öppna data.	Avsnittet Historik , nuläge och framtid med underrubriken Styrning (sidan 12). Förslag presenteras på sidan 16.
Läromedelsavdelningen ska i processgrupp eller motsvarande tillse att ansvaret för metodmaterial hanteras enligt instruktion (2 § och 3 §). Främjandeenheten ska bevaka så medel används korrekt.	Avsnittet Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd med underrubriken Ansökningsförfarande och hantering av beviljade ansökningar-Villkor för ansökan i kommentar (sidan 27). Förslag presenteras på sidan 28.

Produktionsstödsprocessen allmänt

Område	Avsnitt i rapporten
Främjandeenheten ska ta fram en modell för hur förslag får information att projektet nått avslut hos myndigheten.	Avsnittet Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd med underrubriken Ansökningsförfarande och hantering av beviljade ansökningar-Arbete med godkänd ansökan (sid 35). Förslag finns på sidan 35
Främjandeenhet ska se över budgeteringen för produktionsstöd och se om en modell med fast och utökad budget är genomförbar.	Avsnittet Historik , nuläge och framtid med underrubriken Styrning (sidan 12). Förslag presenteras på sidan 18.
Främjandeenheten ska ta fram modell för utvärdering av produktionsstödsarbetet över tid.	Avsnittet Historik , nuläge och framtid med underrubriken Externa utvärderingar (sidan 20). Förslag presenteras på sidan 21.

Villkor inför ansökan

Område	Avsnitt i rapporten
Främjandeenheten ska ta fram annan formulering när det gäller begränsning för Ideell organisation eftersom nuvarande är inkonsekvent.	Avsnittet Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd med underrubriken Villkor för ansökan i kommentar (sidan 25). Förslag presenteras på sidan 26.
Främjandeenheten ska utreda hur EU-regler styr nivån på belopp som kan transfereras till företag för läromedelsutveckling.	EU-regler (sidan 36.) Förslag presenteras på sidan 43.

Villkorsbilagan

Område	Avsnitt i rapporten
Främjandeenheten ska ta ställning till om beloppsgränsen för krav på revisor ska höjas och i så fall införa ny gräns i villkorsbilagan.	Avsnittet Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd med underrubriken Ansökningsförfarande och hantering av beviljade ansökningar-Villkorsbilaga i kommentar (sid 33). Förslag presenteras på sidan 33.
Främjandeenheten ska ta ställning till om information om logotyp ska föras in i villkorsbilagan och i så fall göra det.	Avsnittet Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd med underrubriken Ansökningsförfarande och hantering av beviljade ansökningar-Villkorsbilaga i kommentar (sid 33). Förslag finns på sidan 33.

Främjandeenheten ska ta ställning till om information om tidsgräns på hur länge det högst dröjer innan förlag får besked om att ekonomisk redovisning är godkänd ska föras in i villkorsbilagan och i så fall göra det.	Avsnittet Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd med underrubriken Arbete med godkänd ansökan (sid 34). Förslag finns på sidan 35.
Främjandeenheten ska ta ställning till om ytterligare några villkor som finns i Vinnovas villkorsbilaga också ska finnas i SPSM:s villkorsbilaga. Det gäller: <ul style="list-style-type: none"> • Möjlighet för flera parter att söka tillsammans (sidan 59) • Godkännande från Förlaget vid beviljad ansökan (sidan 60) • Projektreferat skapat av Förlaget för information på webbplats (sidan 61) • Förlaget ska kunna svara på frågor om projektet upp till 10 år efter avslut (sidan 61) Frågan om höjd gräns för revisorskrav tas upp på annan plats.	Avsnittet Bilaga med underrubriken Jämförelse Vinnova - SPSM (sid 59). Möjliga villkorsförändringar presenteras som förslag i texten på sidorna 59, 60, 61 respektive 61 för de olika punkterna.

Samverkan inom avdelningen och myndigheten

Område	Avsnitt i rapporten
Främjandeenheten ska ta fram en modell för att erhålla stöd från övriga medarbetare i myndigheten vid beredning av ansökan. En modell som ska vara underlag för myndighetsbeslut.	Avsnittet Nuvarande modell för hantering av produktionsstöd med underrubriken Ansökningsförfarande och hantering av beviljade ansökningar- Behandling av inkommen ansökan (sid 28). Förslag finns på sidan 29

Samverkan med förlag förutom rent produktionsstöd

Område	Avsnitt i rapporten
Läromedelsavdelningen ska klargöra hur man kan och ska samverka i läromedelsutvecklingen hos förlag i rent utförande.	Avsnittet Historik , nuläge och framtid med underrubriken Styrning (sidan 12). Förslag presenteras på sidan 15.

Samverkan med andra aktörer

Område	Avsnitt i rapporten
Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska samverka med Vinnova.	Avsnittet Andra aktörer med underrubriken Verket för innovationssystem (Vinnova) (sidan 44). Förslag presenteras på sidan 45.

Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska samverka med PTS.	Avsnittet Andra aktörer med underrubriken Post- och telestyrelsen (PTS) (sidan 46). Förslag presenteras på sidan 47.
Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska samverka med Arvsfonden.	Avsnittet Andra aktörer med underrubriken Arvsfonden (sidan 48). Förslag presenteras på sidan 49.
Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska ha kontakt med Konsumentverket.	Avsnittet Andra aktörer med underrubriken Konsumentverket (sidan 50). Förslag presenteras på sidan 51.
Främjandeenheten ska klargöra hur man kan och ska ha kontakt med UR Skola.	Avsnittet Andra aktörer med underrubriken UR Skola (sidan 52). Förslag presenteras på sidan 53.

Slutord

Min personliga reflektion efter att ha skrivit rapporten är att verksamheten med produktionsstöd har varit mycket lyckad och uppskattad från förlag och målgrupp.

Förlagens uppskattning kan konstateras genom de utvärderingar som gjorts och genom de samtal som förs med förlag.

Målgruppens uppskattning kan man uttolka genom att stora delar av det som producerats köps in och används. För att säkert veta graden av utbud och användning är det nödvändigt att myndigheten genomför den kartläggning man tagit på sig att göra, se sidan 8.

Rapporten har skrivits under relativt kort tid och jag vill tacka alla som välvilligt ställt upp när jag behövt hjälp.

Örebro i januari 2018

Bilaga

Jämförelse Vinnova - SPSM

Detta är en jämförelse med Vinnovas allmänna villkor⁵⁷ och de som SPSM har gällande produktionsstöd.

Förslag: Främjandeenheten ska ta ställning till om ytterligare några villkor som finns i Vinnovas villkorsbilaga också ska finnas i SPSM:s villkorsbilaga. Möjliga villkor presenteras som förslag i texten på sidorna 59, 60, 61 respektive 61 för de olika punkterna.

Not. Formateringen i denna del är inte korrekt.

Villkorsbilaga Vinnova

Villkoren ska tillämpas såvida inte annat följer av beslut, särskilda villkor eller utlysningstext.

När det enbart finns en Projektpart gäller inte villkor om projektavtal, överföring av bidrag till annan Bidragsmottagare eller andra villkor som förutsätter fler än en Projektpart. Ensam Projektpart ansvarar både för vad som åligger Projektpart och Koordinator i tillämpliga delar.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Vinnova tillåter flera parter att söka gemensamt. Tillämpas inte av SPSM, men kan vara intressant att vara beredd på. Exempelvis skulle ett stort förlag kunna söka tillsammans med annan specialiserad part för att fördela fördelar och risker. I kommentarerna nedan är utgångspunkten enskild projektpart.

Förslag: Främjandeenheten tar ställning till om det ska vara möjligt för flera parter att söka gemensamt.

Rätt till beslutat bidrag som avser annat kalenderår än innevarande förutsätter att Vinnova erhåller erforderliga anslag från regeringen.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM och villkoren är inte desamma eftersom SPSM inte får ett belopp för produktionsstöd angivet i regleringsbrev. Se också skrivningen om Bemyndiganderam i rapporten.

Definitioner

Bidragsmottagare – Projektpart som får bidrag från Vinnova. Bidragsmottagare får inte vara finansiär till annan Projektpart.

Koordinator – den Projektpart som samordnar projektet, mottar Vinnovas utbetalning av bidrag och som i övrigt har särskilda åtaganden enligt § 1.6 under rubriken Koordinators åtaganden.

⁵⁷ <https://www.vinnova.se/globalassets/dokument/allmanna-villkor-2018.pdf>

Projektbeskrivning – beskrivning av projektet, inklusive tidplan och budget, som också är en del av ansökan.

Projektpart – den eller de aktörer, inklusive Koordinatören, som deltar i utformningen av projektet, bidrar till genomförandet och delar på risken och resultatet i samband därmed. Projektpart får inom projektet inte vara underleverantör till annan Projektpart.

Projektparts godkännande – åtagande av Projektpart att genomföra projektet i enlighet med beslutet, inklusive dess villkor och av Vinnova godkänd Projektbeskrivning. Blankett tillhandahålls av Vinnova.

Stödnivå – Vinnovas bidrag uttryckt i procent av Bidragsmottagares stödberättigande kostnader. Maximal stödnivå framgår av beslutet.

§ 1 Genomförande av projektet

Projektpart åtar sig att genomföra projektet i enlighet med beslutet, inklusive dess villkor och Projektbeskrivningen. Projektparterna ansvarar solidariskt för genomförandet av Projektbeskrivningen. Ändring av Projektbeskrivningen förutsätter Vinnovas godkännande.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM

- Projektpart ska vid genomförande av projektet
- följa etiska principer och god forskningssed samt uppfylla regulatoriska krav, och
- följa tillämpliga lagar och regler.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM i punkt två. Punkt ett är knappast aktuell eftersom SPSM inte får stödja forskning.

1.1 Projektparts godkännande

Projektparterna ska underteckna Projektparts godkännande.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM. Tidigare skrevs avtal som undertecknades av bidragsmottagaren men på inrådan av juristerna så togs avtalsformen bort. Då också tvisteparagrafen. Det bör tas fram en modell för Förlagets godkännande av villkoren för det beviljade produktionsstödet

Förslag: Främjandeenheten tar fram en modell för hur godkännande av villkor ska göras.

1.2 Organisation

Projektparterna ska ha en ändamålsenlig organisation för att säkra ett effektivt genomförande av projektet.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM.

1.3 Projektreferat

Projektparterna ska tillhandahålla Vinnova ett projektreferat för publicering på Vinnovas hemsida. Projektreferat är en kortare beskrivning av projektet och ska utformas enligt Vinnovas anvisningar. Projektreferatet får inte innehålla någon konfidentiell information. Vinnova har rätt att göra ändringar i projektreferatet.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM. Kan vara lämpligt att införa då det skapar transparens. En form för det måste då utvecklas för att inte företagshemligheter behöver framgå vilket förmodligen skulle minska intresset för att söka

Förslag: Främjandeenheten tar fram en modell för hur projektreferat ska kunna tas fram.

1.4 Projektavtal

Projektparterna ska ingå ett projektavtal. Projektavtalet ska innehålla Projektparternas inbördes åtaganden, villkor om rätt till projektresultat och bakgrundsinformation (jfr § 7.2) och annat av betydelse för samarbetet. Innehållet i projektavtalet ska vara förenligt med Vinnovas villkor. Projektparterna ska ha ingått projektavtalet senast dagen då första lägesrapporten ska vara Vinnova tillhanda. Om det inte åligger Projektparterna att lämna lägesrapport, ska Projektparterna ha ingått projektavtalet senast dagen för inlämnande av Startrapport.

1.5 Rapportering och uppföljning

Rapportering och uppföljning ska ske i enlighet med Vinnovas beslut och anvisningar.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM

Projektpart ska även efter att projektet upphört tillhandahålla uppgifter i enlighet med Vinnovas anvisningar och förfrågningar, dock högst tre gånger inom tio (10) år från dagen då slutrapporten ska vara inlämnad.

Förslag: Främjandeenheten tar ställning till om krav ska ställas på förslag om information efter avslutat projekt.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM men kan vara värdefullt att införa. Bland annat för utvärderingar.

1.6 Koordinators åtaganden

Utöver vad som gäller för Projektpart har Koordinatör följande åtaganden.

Det åligger Koordinatör

- att ha erforderlig behörighet att företräda övriga Projektparter avseende projektet i förhållande till Vinnova,
- att samordna projektet och företräda övriga Projektparter i förhållande till Vinnova,
- att förvara projektavtal och samtliga Projektparters godkännande i original,
- att motta Vinnovas utbetalning av bidrag,
- att överföra Vinnovas bidrag till övriga Bidragmottagare i enlighet med beslutet,

- att på begäran informera Vinnova om hur varje utbetalning har fördelats mellan Bidragmottagare,
- att inte utan Vinnovas godkännande överföra medel till Bidragmottagare som kommit på obestånd (se § 5),
- att under projekttiden rapportera enligt Vinnovas beslut och anvisningar,
- att omgående till övriga Projektparter vidarebefordra Vinnovas beslut, ändringsbeslut och annan för Projektpart relevant information från Vinnova och
- att omedelbart underrätta Vinnova
  - om projektet försenas eller riskerar att försenas, liksom om det framkommer en risk att projektet inte kommer att motsvara rimligt ställda förväntningar,
  - om omständigheter av betydelse som kan påverka projektets genomförande eller dess finansiering (t.ex. ytterligare offentligt/EU-stöd, förutsättningarna för nyttjande av projektresultatet minskar),
  - om eget eller annan Projektparts obestånd (se § 5),
  - om ändring av firma, firmatecknare och adress samt
  - om ändring av Bidragmottagares status (t.ex. från SMF till stort företag).

Koordinatorn är ansvarig för projektledaren. Projektledaren ska i förhållande till Vinnova vara behörig att företräda Koordinatorn avseende projektet. Byte av projektledare kräver Vinnovas godkännande.

1.7 Underlag till Koordinatorn m.m.

Projektpart ska bistå Koordinatorn med underlag och annan information så att denne kan fullgöra sina åtaganden gentemot Vinnova enligt ovan.

1 Se vidare Vinnovas Guide till projektavtal.

§ 2 Underleverantör

Projektpart får endast anlita underleverantör i enlighet med vad som framgår av Projektbeskrivningen. Projektpart ansvarar för sin underleverantör såsom för sig själv.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM när det gäller byte och val av underleverantör däremot tillämpas det av SPSM när det gäller ansvar för underleverantör.

§ 3 Tillträde och frånträde

Projektpart får inte tillträda eller frånträda projektet såvida det inte framgår av beslutet eller godkänns av Vinnova.

§ 4 Ändrade förutsättningar

Projektpart får inte utan Vinnovas godkännande bedriva projektet om förutsättningarna för nyttjande av projektresultatet minskat i väsentlig omfattning. Detta gäller också om det uppkommer tekniska, ekonomiska eller andra omständigheter som har väsentlig inverkan på projektets genomförande.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM i formaliserad form men hanteras i informationsutbytet under projektets genomförande.

§ 5 Obestånd

Projektpart som under projektet kommer på obestånd ska omedelbart informera Koordinatorn och Vinnova om situationen.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM i formaliserad form men hanteras i informationsutbytet under projektets genomförande.

§ 6 Finansiella bestämmelser

6.1

Stödberättigande kostnader

Stödberättigande kostnader utgörs av de kostnader som Bidragsmottagares bidragsbelopp beräknas på. Nedanstående gäller även för Projektparter som inte är Bidragsmottagare.

För att en kostnad ska vara stödberättigande ska den

- vara faktisk och reviderbar,
- bäras av Projektpart,
- ha uppkommit under den projekttid som framgår av beslutet,
- vara fastställd i enlighet med Projektparts vanliga redovisningsprinciper och god redovisningssed,
- vara bokförd och
- vara skälig och ha uppkommit enbart för genomförande av projektet.

För att kostnader ska vara stödberättigande ska de i Projektpartens redovisning vara särskiljbara från organisationens övriga transaktioner. De ska dessutom vara rapporterade till Vinnova senast i slutrapporten.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM i formaliserad form men hanteras i den ekonomiska slutredovisningen.

Stödberättigande kostnader är

1. personalkostnader, dock med den begränsning som framgår nedan,
2. kostnader för utrustning, mark och byggnader i den utsträckning och under den tid som de används för projektet,
3. kostnader för konsulter och licenser m.m., dock med den begränsning som framgår nedan,
4. övriga direkta kostnader samt
5. indirekta kostnader i den omfattning som framgår nedan.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM i punkt 1,3 och 4 men inte i övriga. Undantagsvis i punkt 2 om speciell utrustning starkt knutet till projektet används. Kan vara att skolor behöver testa med speciell utrustning.

Stödberättigande personalkostnader hos Projektpart som inte är universitet eller högskola får beräknas till högst 800 kr per timme.

Kostnader för revisorsintyg enligt § 8.2 nedan utgör en stödberättigande kostnad upp till 30 000 kr.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM.

Universitet och högskola, får göra påslag för indirekta kostnader enligt den fullkostnadsprincip som de tillämpar.

2 Ang. obestånd se 1 kap. 2 § andra stycket konkurslagen (1987:672).

3 Guide till Vinnovas villkor om stödberättigande kostnader ska följas. I guiden finns också information om begränsningar som kan förekomma beroende av bidragsmottagare och projektinnehåll (aktivitet).

Övriga Projektparter får göra påslag för indirekta kostnader med högst 30 % på sina stödberättigande personalkostnader.

Från stödberättigande kostnader undantas (1) kostnader som uppkommer i samband med ingående av projektavtal, (2) licenskostnader eller likande mellan Projektparter och (3) kostnader hos en Projektpart som är på obestånd.

6.2 Utbetalning

En förutsättning för första utbetalning av bidrag är att Startrapport samt kopia av samtliga Projektparts godkännande har inkommit i rätt tid och att eventuell efterfrågad komplettering inkommit.

Förutom att genomföra projektet i enlighet med beslutet, inklusive dess villkor och Projektbeskrivningen, förutsätts för fortsatt utbetalning att rapport inkommit i rätt tid och att eventuell efterfrågad komplettering inkommit.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM

Om någon av Projektparterna är på obestånd har Vinnova rätt att ändra förutsättningarna för utbetalning.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM i formaliserad form.

Om medel inte kan utbetalas under det kalenderår som de fördelats på av skäl hänförliga till Projektpart, förlorar Bidragmottagare rätt till dessa medel. Dock kan Vinnova besluta att omfördela medlen till kommande kalenderår.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM.

6.3 Återbetalning

Bidragmottagare som erhållit mer medel än vad denne har rätt till enligt beslutet är återbetalningsskyldig för sådant belopp till Vinnova. Återbetalning ska ske via Koordinatorn.

Vid godkännande av slutrapport meddelar Vinnova Koordinatorn om återbetalningsskyldighet föreligger och med vilket belopp. Återbetalning ska ske senast 30 dagar från Vinnovas meddelande.

Återbetalningsskyldighet enligt ovan föreligger även om projektet avbryts.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM.

6.4 Kvittning

Vinnova har rätt att kvitta en fordran mot Bidragmottagare i ett annat projekt mot ej utbetalda medel till samma Bidragmottagare i detta projekt.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM.

§ 7 Nyttiggörande av resultat och spridning m.m.

7.1 Nyttiggörande av resultat

Projektparterna ska nyttiggöra projektresultat i enlighet med plan för nyttiggörande. Med nyttiggörande avses att projektresultat kommer till användning t.ex. genom kommersialisering, licensiering eller offentliggörande. Vid offentliggörande ska hänsyn tas till Projektparts behov av skydd för immateriella tillgångar och företagshemligheter.

En Bidragsmottagare får inte överlåta eller upplåta projektresultat, eller på annat sätt vidta någon åtgärd, som medför att det blir fråga om indirekt statligt stöd.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM.

Vinnova gör inte anspråk på äganderätt till projektresultat.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM.

7.2 Nyttjanderätt till projektresultat och bakgrundsinformation

Om Projektpart för genomförande av projektet behöver tillgång till eller nyttja annan Projektparts projektresultat, ska denne ha rätt till detta i erforderlig omfattning utan att ersättning ska utgå.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM.

4 Se vidare Guide till Vinnovas villkor om nyttjanderätt.

Om Projektpart för genomförande av projektet behöver tillgång till eller nyttja annan Projektparts bakgrundsinformation, ska denne ha rätt till detta i erforderlig omfattning.

Om Projektpart för att nyttja eget projektresultat (innefattar även gemensamt ägt projektresultat) behöver tillgång till eller nyttja annan Projektparts projektresultat eller bakgrundsinformation, ska denne beviljas nyttjanderätt i erforderlig omfattning.

Projektpart som innehar bakgrundsinformation har rätt att senast vid projektavtalets undertecknande eller efter särskild överenskommelse med berörda Projektparter, undanta bakgrundsinformation från Projektparts rätt som följer av detta villkor.

Med bakgrundsinformation avses t.ex. uppfinningar (patenterade, patenterbara eller ej), know-how, upphovsrätt, mönsterrätt, och nyttjanderätt till tredje mans rättigheter som Projektpart innehar och som är av betydelse för genomförande av projektet.

7.3 Angivande av Vinnova som finansiär

Vid information om projektet och vid varje offentliggörande av projektresultat ska det anges att arbetet utförts med stöd från Vinnova (på engelska återges namnet med Swedish Governmental Agency for Innovation Systems). Med offentliggörande avses t.ex. publicering oavsett medium och muntliga presentationer.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM.

7.4 Vinnovas rätt att sprida information från projektet

Vinnova har rätt att mångfaldiga och sprida hela eller delar av rapporter från projektet samt även rätt att i övrigt sprida information från och om projektet, dock under förutsättning att uppgifter som omfattas av sekretess inte röj

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM.

§ 8 Revision

8.1 Revision

Vinnova eller person/-er som Vinnova utsett, t.ex. kvalificerad revisor eller utvärderare, har rätt att granska projektet och ta del av handlingar som kan lämna upplysningar om ekonomiska, tekniska eller andra förhållanden i projektet. Projektpart ska då, på egen bekostnad, ställa allt erforderligt material till förfogande. Denna rätt gäller i tio (10) år från dagen för beslut om bidrag, dock minst i fem (5) år från det att slutrapport inkommit till Vinnova.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM förutom att inga rättighet till revision finns efter godkänd ekonomisk redovisning och avslutat projekt..

8.2 Revisorsintyg

Om en Bidragsmottagares maximala bidragsbelopp enligt beslutet uppgår till (3) miljoner kronor eller mer ska revisorsintyg från kvalificerad revisor avseende Bidragsmottagaren bifogas slutrapporten.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM men med gränsen 100 000 kr. Kan vara aktuellt att höja SPSM:s gräns.

För kommun, landsting, statliga myndigheter, universitet och högskola accepteras också revisorsintyg från kommunal yrkesrevisor och internrevisor. Revisorsintyg ska även bifogas rapport om Vinnova så särskilt begär.

I revisorsintyg intygar revisor att i slutrapporten redovisade kostnader för Bidragsmottagaren hämtats ur dennes bokföring, att kostnaderna har uppkommit under den projekttid som framgår av beslutet, att kostnaderna är verifierade (styrkta) och att Bidragsmottagarens redovisningsrutiner är utformade i enlighet med god redovisningssed.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM.

§ 9 Sanktioner

Vinnova får besluta att ett beviljat bidrag helt eller delvis inte ska betalas ut om

- 1. den som sökt om eller mottagit bidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat sätt har förorsakat att stödet beviljats felaktigt eller med för högt belopp,*
- 2. bidraget av något annat skäl har beviljats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta, eller*
- 3. villkoren för bidraget inte uppfylls.*

Bidragsmottagare är återbetalningsskyldig om någon av de grunder som anges i punkterna 1–3 ovan föreligger. Vinnova kommer att efter särskilt beslut helt eller delvis kräva tillbaka stödet jämte ränta enligt räntelagen (1975:635).

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM.

Om bidraget utgör olagligt statsstöd kommer Vinnova att återkräva bidraget jämte ränta från utbetalningsdagen i enlighet med lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM. Denna regel bör uppmärksammas.

Projektpart som inte uppfyller sina åtaganden i detta projekt kan undantas från möjligheten att erhålla framtida bidrag från Vinnova.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas inte av SPSM.

§ 10 Ändringar och tillägg

Ändringar eller tillägg till Vinnovas beslut ska upprättas skriftligen för att gälla.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM men är inte formaliserat.

Vinnova har rätt att fatta beslut om ändring eller tillägg till Projektparts fördel.

Jämförelse SPSM:s produktionsstöd: Tillämpas av SPSM men är inte formaliserat.